

WRZESIEŃ 9 (143)2000

Miejska Biblioteka Publiczna
w Białej Podlaskiej
DZIAŁ INFORMACJI, BIBLIOGRAFII
I WIEDZY O REGIONIE
ul. Warszawska 12a
21-500 Biała Podlaska
tel. (083) 343-61-11

DORADZTWO ROLNICZE

Cena 1,2 zł

Oddział w Grabanowie

ISSN 1233-8494

O chorobach przechowalniczych jabłek czytaj na s. 13

Foto Anna Jakimiak

Spis treści

VAT w rolnictwie od 4 września....3	
Ceny ziemi rolniczej w obrocie sąsiedzkim w 1999 roku.....4	
Podatki5	
Agroliga 20006	
Czy stosować nawozy jesienią9	
Zasady rolnictwa ekologicznego ..11	
Dotacje do rolnictwa ekologicznego.12	
Choroby przechowalnicze13	
Zalecenia agrotechniczne IUNG na okres jesieni15	
Zasady dobrego zaprawiania16	
Tradycyjne sposoby przechowywania ziemniaków.....17	
BHP przy zbiorze okopowych18	
Susza a produkcja trzody chlewnej..19	
Technologia sporządzania kiszzonek dla bydła20	
A jednak mleko21	
Prawidłowy odchów cieląt21	
Porady pszczelarskie22	
Jak u Franciszkanów za piecem ..23	
Uprawa i znaczenie czosnku ozimego24	
My - mieszkańcy - wiemy lepiej ..25	
Pomniki przyrody południowego Podlasia26	

Gdybym był bogaty...

Wszędzie tylko płacić i płacić, a z czego rolnik ma płacić? Jeszcze w tym roku, gdy susza wszystko wypaliła?!

Życie idzie swoim torem, podatki są dla każdego, chodzi o to, żeby jak najniższe. Warto więc dokładnie poznać zasady podatku VAT w rolnictwie. Na początek proponujemy zamieszczony obok artykuł Krysztyny Laskowskiej. Jednak, jak sądzę, zrodzi się wiele pytań, wątpliwości. Doradcy działu organizacji rynku ODR są dokładnie przeszkoleni. Trzeba więc skontaktować się z nimi w najbliższym Powiatowym Zespole Doradztwa Rolniczego i wybrać dla siebie najkorzystniejszą wersję płatności VAT.

Nie chcę nikogo denerwować, gdy powiem, że niektórzy rolnicy nie mają się najgorzej. Na przykład Barbara i Jerzy Wierzchowscy z Nowosiółek, którzy rozwijają swoje gospodarstwo i zostali uznani w konkursie AGROLIGA za najlepszych w województwie. (tekst Aliny Syp-s. 6). Albo Iwona i Mirosław Paszkowie z gminy Drelów, którzy po dwóch latach gospodarowania uzyskali atest sanitarno-weterynaryjny na mleko (czyt. 21) .

Bogusław Sawicki z AR podaje na s. 12, jakie dotacje już obecnie otrzymują ci, którzy wybiorą ekologiczny sposób produkcji. Ponadto informuje o zasadach rolnictwa ekologicznego: co wolno, a czego nie wolno, jak nawozić, jak zwalczać szkodniki i grzyby. (s.11).

Na razie jednak mamy sprawę bardziej aktualną. Jesteśmy po kilku miesiącach suszy. Jak w tej sytuacji przeprowadzać zabiegi agrotechniczne, jak je wykonywać? Czy i ile nawozić? Czym uzupełnić braki paszowe? Na te i inne pytania odpowiada na s. 15 Kazimiera Kuresza.

Zacząłem o pieniądzach a skończyłem na - bogactwie. Tekst Katarzyny Karmasz (s.25) jest bardzo krótki i lakoniczny. Jednak staropolskie przysłowie słusznie powiada, że "mądrej głowie dość dwie słowie". Pisze Autorka o bogactwie w społeczności lokalnej. Są to nie tylko zasoby materialne, ale również więzi międzyludzkie, umiejętność współpracy, kwalifikacje zawodowe poszczególnych członków społeczności. Jak je wykorzystać dla dobra wspólnego?

Anna Truskolaska

Uwaga Rolnicy

Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lublinie z/s w Końskowoli Oddział w Grabanowie organizuje szkolenia dla rolników w zakresie zakupu środków ochrony roślin zaliczanych do I i II klasy toksyczności dla ludzi oraz wykonywania zbiegów ochrony roślin na plantacjach towarowych. Wymóg posiadania takowego przeszkolenia wynika z treści ustawy o ochronie roślin.

Szkolenie jest 2-dniowe. Odpłatność 35 zł/osobę.

Zainteresowane osoby proszone są o kontakt osobisty lub telefoniczny do Powiatowych Zespołów Doradztwa Rolniczego - adresy i telefony na przedostatniej stronie.

Nadmieniamy również, że istnieje możliwość zorganizowania szkolenia 1-dniowego ale tylko dla zainteresowanych rolników ukończeniem kursu na wykonywanie zabiegów ochrony roślin na plantacjach towarowych - bez możliwości zakupu środków ochrony roślin zaliczanych do I i II klasy toksyczności dla ludzi.

VAT w rolnictwie od 4 września

Ustawa wprowadzająca podatek VAT w rolnictwie wchodzi w życie 4 września 2000 roku. Na nieprzetworzone produkty rolne obowiązuje 3% stawka VAT.

Rolnicy mają możliwość wyboru pomiędzy dwiema wersjami opodatkowania podatkiem VAT: na zasadach ryczałtu lub na zasadach ogólnych.

Rolnik wybierając opodatkowanie na zasadach ogólnych powinien:

- złożyć w urzędzie skarbowym zgłoszenie rejestracyjne, którego może dokonać wyłącznie jedna z osób, na którą będą wystawiane faktury przy zakupie towarów i usług oraz wystawiająca faktury przy sprzedaży produktów rolnych,
- w poprzedzającym roku podatkowym uzyskać obrót ze sprzedaży produktów rolnych o wartości przekraczającej 20 tys. zł,
- prowadzić ewidencję sprzedaży nieprzetworzonych produktów rolnych i zakupów towarów i usług do produkcji rolnej umożliwiającą sporządzanie deklaracji dla potrzeb podatku VAT.

Rolnicy rozliczający się na zasadach ogólnych mogą składać urzędowi skarbowemu deklaracje za okresy kwartalne w terminie do 25 dnia miesiąca następującego po kwartale, w którym powstał obowiązek podatkowy, po uprzednim pisemnym zawiadomieniu. Dopiero po upływie czterech kwartałów będą mogli składać deklaracje dla potrzeb podatku od towarów i usług za okresy miesięczne.

System ryczałtowy polega na tym, że rolnik jako podatnik korzysta ze zwolnienia z tego podatku, ale przysługuje mu 3% zryczałtowany zwrot podatku VAT. Sprzedając nieprzetworzone produkty rolne z własnej działalności zwolnionej z podatku VAT, otrzymuje od nabywcy zryczałtowaną kwotę podatku. Ten z kolei będąc vatowcem wystawia fakturę

("Faktura VAT RR") dokumentującą dokonany zakup. Obowiązek przechowywania faktur przez 5 lat mają zarówno rolnik i nabywca, który to ma prawo do zaliczenia zryczałtowanego zwrotu do podatku naliczonego. Zryczałtowany zwrot podatku zwiększa u nabywcy produktów rolnych podatek naliczony pod warunkiem, że:

- zakup produktów rolnych jest związany ze sprzedażą opodatkowaną,
- zapłata należności za produkty rolne obejmująca również kwotę zryczałtowanego zwrotu podatku nastąpiła w formie przelewu na rachunek bankowy rolnika ryczałtowego,
- na poleceniu przelewu zostaną wymienione numer i data wystawienia faktury potwierdzającej zakup produktów rolnych.

Rolnik ryczałtowy jest zwolniony z obowiązku rejestrowania się dla celów podatku VAT, prowadzenia ewidencji podatkowej i składania deklaracji podatkowych. Podatek VAT zawarty w cenie otrzymanej od nabywcy stanowi rekompensatę podatku zapłaconego w cenach nabywanych środków produkcji oraz innych towarów i usług niezbędnych do prowadzenia gospodarstwa rolnego.

Rolnikiem ryczałtowym może być każdy rolnik, ponieważ ustawa nie nakłada wysokotowarowym gospodarstwom obowiązku przystąpienia do ogólnych zasad rozliczania podatku VAT. Rolnik ryczałtowy zamierzający zrezygnować ze zwolnienia, jeżeli spełnia wymogi, obowiązany jest do prowadzenia ewidencji obrotu przez okres co najmniej trzech kolejnych miesięcy poprzedzających bezpośrednio miesiąc przejścia na zasady ogólne. Podatnicy będą mogli ponownie skorzystać ze zwolnienia dopiero po upływie 3 lat.

"Faktura VAT RR" powinna zawierać:

- imię i nazwisko, lub nazwę albo

nazwę skróconą sprzedawcy i nabywcy oraz ich adresy,

- numer identyfikacji podatkowej lub numer PESEL sprzedawcy i nabywcy,
- numer dowodu osobistego sprzedawcy lub innego dokumentu stwierdzającego jego tożsamość, datę wydania i nazwę organu, który wydał dokument, jeżeli rolnik ryczałtowy sprzedający produkty rolne jest osobą fizyczną,
- datę dokonania zakupu oraz datę wystawienia i numer kolejny faktury,
- nazwy zakupionych produktów rolnych,
- jednostki miary i ilości oraz oznaczenie klasy (opis) lub jakości tych produktów,
- cenę jednostkową zakupionego produktu rolnego, bez kwoty zryczałtowanego zwrotu podatku,
- wartość zakupionych produktów rolnych, bez kwoty zryczałtowanego zwrotu podatku,
- stawkę zryczałtowanego zwrotu podatku,
- kwotę zryczałtowanego zwrotu podatku od wartości zakupionych produktów rolnych,
- wartość zakupionych produktów rolnych wraz z kwotą zryczałtowanego zwrotu podatku,
- kwotę należności ogółem wraz z kwotą zryczałtowanego zwrotu podatku (cyfrowo i słownie),
- czytelne podpisy osób uprawnionych do wystawiania i otrzymywania faktury lub podpisy oraz imiona i nazwiska tych osób.

"Faktura VAT RR" powinna również zawierać oświadczenie sprzedawcy produktów rolnych o treści: "Oświadczam, że jestem rolnikiem ryczałtowym zwolnionym od podatku od towarów i usług na podstawie art. 7 ust. 1 pkt. 7 ustawy z dnia 8 stycznia 1993 roku o podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym."

Opracowała

mgr inż. Krystyna Laskowska

Ceny ziemi rolniczej w obrocie sąsiedzkim w 1999 roku

W roku ubiegłym zainteresowanie zakupem gruntów było niewielkie i utrzymało się na poziomie 1998 r. Niskie były także ceny ziemi, co hamuje jej sprzedaż, ponieważ za kapitał uzyskany za gospodarstwo o powierzchni 5-10 ha trudno jest np. zorganizować warsztat rzemieślniczy, sklep, czy zakupić mieszkanie w większym mieście, gdzie jest korzystniejszy rynek pracy.

W 1999 r. średnia cena 1 ha gruntów ornych wynosiła 4390 zł i była wyższa niż w 1998 r. zaledwie o 11 zł (o 0,03%). Oznacza to, że realna cena ziemi w ubiegłym roku uległa w porównaniu z 1998 r. niewielkiej obniżce, ponieważ wskaźnik inflacji (grudzień do grudnia) dla tych lat zmniejszył się z 11,8 do 7,3%. W okresie od 1991 do 1999 roku ceny ziemi liczone według cen stałych 1995 r. pozostały stabilne.

Ceny realne (1995 r.) ziemi rolniczej na rynku chłopskim w latach 90 nieznacznie wahały się, przy czym najwyższa była w 1998 r. (2843 zł/ha) i przekraczała średnią z lat 1991-1999 (2540 zł/ha) tylko o 11,9%. Różnice w cenach ziemi na rynku sąsiedzkim wyrażone w miernikach naturalnych oraz w USD i markach niemieckich wykazywały większe różnice niż w PLN, nie były to jednak wahania bardzo duże.

Zróznicowanie przestrzenne cen ziemi w transakcjach między rolnikami bardzo wyraźnie oddawało sytuację na rynku w 1999 r.:

- kujawsko-pomorskie, małopolskie, opolskie, świętokrzyskie i wielkopolskie średnie ceny były wysokie (powyżej 4,5 tys. zł/ha),
- dolnośląskie, lubelskie, łódzkie, mazowieckie i podlaskie) były ceny średnie (3,8-4,4 tys. zł/ha),
- lubuskie, podkarpackie, pomorskie, warmińsko-mazurskie i zachodniopomorskie ceny były niskie (poniżej 3,5 tys. zł/ha).

W trzech z pięciu województw

powiązaniu z dużym rozdrobnieniem obszarowym oraz walorami krajobrazowymi i wypoczynkowymi tych terenów wpływa na atrakcyjność rynkową gruntów.

W grupie województw o średnich cenach ziemi rolniczej silny wpływ na kształtowanie cen miała ogólnie trudna sytuacja ekonomiczna sektora rolnego, rozdrobnienie obszarowe i brak kapitału. W tej sytuacji dominującym źródłem powiększania gospodarstw jest na tych terenach dzierżawa ziemi od sąsiadów lub z AWRSP, a przedmiotem transakcji kupna-sprzedaży są tylko działki najlepsze pod względem najkorzystniejszego położenia dla kupującego. W tych województwach - podobnie jak w całym kraju - grunty rolne na obrzeżach miast i w sąsiedztwie dużych aglomeracji mają wysoką cenę rynkową, gdyż ich większość w perspektywie będzie

charakteryzujących się wysokimi cenami ziemi (kujawsko-pomorskie, opolskie i wielkopolskie) wpływ na tę sytuację miał wysoki poziom produktywności rolnictwa i relatywnie korzystna struktura obszarowa gospodarki chłopskiej. Pozostałe województwa (małopolskie i świętokrzyskie) to tereny o tradycyjnie wysokich cenach ziemi na rynku chłopskim, utrzymuje się tu bowiem przewaga popytu gruntów nad ich podażą, co w

CENY GRUNTÓW ORNYCH W OBROcie SĄSIEDZKIM
w zł za 1 ha w 1998 i 1999 roku

Województwa	Grunty orne według jakości bonitacyjnej				
	1998	1999	w tym: 1)		
			dobre	średnie	słabe
Ogółem	4379	4390	6182	4527	4660
dolnośląskie	3797	3735	4498	3972	2734
kujawsko-pomorskie	5254	5053	7449	5201	2510
lubelskie	4251	3968	5670	4135	2099
lubuskie	2522	2606	3518	2651	1648
łódzkie	3677	3839	3512	3986	2019
małopolskie	6271	6651	8374	7500	4078
mazowieckie	3993	4345	6741	4153	2141
opolskie	6315	5813	7874	5955	3609
podkarpackie	3164	3119	4592	3071	1693
podlaskie	3842	4032	6309	3842	1945
pomorskie	3095	3157	3900	3118	2452
śląskie	4032	3828	5328	4057	2100
świętokrzyskie	4876	4792	6779	4913	2685
warmińsko-mazurskie	2625	2978	4375	2959	1601
wielkopolskie	5059	5237	7288	5514	2908
zachodniopomorskie	2749	2830	3789	2700	2002
1) dotyczy 1999 r.					

Podatki

przekwalifikowana na cele budowlane (w Polsce na gruntach rolnych powstało m.in. 56 supermarketów). Liczba takich transakcji jest skromna w stosunku do całości sprzedanych gruntów, ale ich rezultaty finansowe (wysokie ceny) wpływają na wzrost średnich cen w makroregionie. Dotyczyło to w 1999 r. głównie woj. mazowieckiego, łódzkiego i śląskiego.

Województwa o najniższych cenach ziemi w obrocie sąsiedzkim to tereny popegeerowskie, gdzie nadal jest bogata oferta gruntów skarbowych przeznaczonych do sprzedaży i dzierżawy, co obniża ceny ziemi w transakcjach między rolnikami. Są to jednak ceny wyższe o 1/3 niż średnie na danym terenie ceny gruntów kupowanych od AWRSP. Dotyczą działek, mniejszych obszarowo i - co najważniejsze - zlokalizowanych w sąsiedztwie wsi, szlaków komunikacyjnych, na terenach wartościowych z punktu widzenia krajobrazu i ekologii, co podnosi ich wartość również jako terenów budowlanych i rekreacyjnych. Zróżnicowanie cen gruntów ornych w obrocie sąsiedzkim w 1999 r. wiązało się również z ich jakością - i tak za grunty klasy I i II płacono przeciętnie w kraju 6182 zł/ha, tj. 41% więcej niż wynosiła średnia cena krajowa, natomiast za grunty klasy IV i V 2460 zł/ha, tj. o 44% mniej niż średnio w kraju (4390 zł/ha). Te porównania wskazują, że ceny w tej grupie województw w kolejnych dwóch analizowanych latach były niewysokie. Największy wzrost w porównaniu z rokiem 1998 wystąpił w województwie warmińsko-mazurskim (o 13%), a maksymalny spadek wynosił 8% i dotyczył woj. opolskiego. ■

opr. Katarzyna Czebreszuk
Na podstawie „Rynku Rolnego”

Podatek leśny

Okres	Na cały 1999 r.	Na cały 2000 r.
Średnia cena sprzedaży drewna tartacznego iglastego za pierwsze trzy kwartały 1998r. i 1999r. (zł)	128,97	123,63
Równoważnik 0,200 m ³ drewna tartacznego iglastego (zł)	25,79	24,73

Podatek jest płatny w ratach, w terminach do dnia 15 III, 15 V, 15 IX i 15 XI.

Podatek rolny

Okres	Na cały 1999 rok	Na cały 2000 rok
Średnia cena skupu żyta za pierwsze trzy kwartały 1998r. i 1999r. (zł)	33,14	29,11
Równoważnik 2,5 q żyta (zł)	82,85	72,78

Podatek jest płatny w ratach, w terminach do dnia 15 III, 15 V, 15 IX i 15 XI.

Podatek od nieruchomości

Maksymalne kwoty stawek podatku od nieruchomości liczone od 1 m² powierzchni użytkowej obowiązujące na rok podatkowy 2000.

- * Od budynków mieszkalnych lub ich części - 0,41 zł,
- * od budynków związanych z działalnością gospodarczą inną niż rolnicza lub leśna z wyjątkiem budynków lub ich części przydzielonych na potrzeby bytowe osób zajmujących lokale mieszkalne, oraz od części budynków mieszkalnych zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej - 14,36 zł,
- * od budynków lub ich części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym - 6,68 zł,
- * od pozostałych budynków lub ich części - 4,79 zł,
- * od budowli - 2% ich wartości,
- * od gruntów związanych z działalnością gospodarczą inną niż działalność rolnicza lub leśna z wyjątkiem związanych z budynkiem mieszkalnym - 0,50 zł,
- * od gruntów będących użytkami rolnymi nie wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych w rozumieniu ustawy o podatku rolnym wykorzystywanych na cele rolnicze - 0,04 zł,
- * od gruntów pod jeziorami, zajętych na zbiorniki wodne retencyjne lub elektrownie wodnych - 2,79 zł,
- * od pozostałych gruntów - 0,07 zł.

Podatek od nieruchomości na rok podatkowy od osób fizycznych ustala, w drodze decyzji, wójt (burmistrz, prezydent) właściwy ze względu na miejsce położenia nieruchomości.

Rada gminy może obniżyć stawki podatku, ale nie więcej niż 50%. Podatek jest płatny w ratach, w terminach do dnia 15 III, 15 V, 15 IX i 15 XI.

dok. na s. 6

Podatek od środków transportowych

Maksymalne kwoty rocznych stawek podatku od środków transportowych obowiązujące na rok podatkowy 2000

- * Od samochodu ciężarowego o ładowności od 2 - 12 ton, przyczepy i naczepy o ładowności powyżej 5 ton oraz autobusu - 1 609,44 zł,
- * od samochodu ciężarowego o ładowności powyżej 12 ton, oraz ciągnika siodłowego i balastowego - 2 081,40 zł.

Podatek jest płatny w ratach, w terminach do dnia 15 II i 15 IX.

Podatek od spadków i darowizn

Opodatkowaniu podlega nabycie przez nabywcę od jednej osoby własności rzeczy i praw majątkowych o czystej wartości przekraczającej:

- * 9 057 zł - jeżeli nabywcą jest osoba zaliczona do I grupy podatkowej,
- * 6 838 zł - jeżeli nabywcą jest osoba zaliczona do II grupy podatkowej,
- * 4 607 zł - jeżeli nabywcą jest osoba zaliczona do III grupy podatkowej.

Podatek oblicza się od nadwyżki podstawy opodatkowania ponad kwotę wolną od podatku według skali:

Kwota nadwyżki w zł ponad do		Podatek wynosi
1) od nabywców zaliczanych do I grupy podatkowej		
	9 660	3%
9 660	19 320	289,80 + 5% od nadwyżki ponad 9 660 zł
19 320		772,80 zł + 7% od nadwyżki ponad 19 320 zł
2) od nabywców zaliczanych do II grupy podatkowej		
	9 660	7%
9 660	19 320	576,20 + 9% od nadwyżki ponad 9 660 zł
19 320		1 545,60 zł + 12% od nadwyżki ponad 19 320 zł
3) od nabywców zaliczanych do III grupy podatkowej		
	9 660	12%
9 660	19 320	1 159,20 + 16% od nadwyżki ponad 9 660 zł
19 320		2 704,80 zł + 20% od nadwyżki ponad 19 320 zł

Zaliczenie do grupy podatkowej następuje według osobistego stosunku nabywcy do osoby, od której lub po której zostały nabyte rzeczy i prawa majątkowe.

Do poszczególnych grup podatkowych zalicza się:

- * do grupy I - małżonka, zstępnych, wstępnych, pasierba, zięcia, synową, rodzeństwo, ojczyma, macochę i teściów,
- * do grupy II - zstępnych rodzeństwa, rodzeństwo rodziców, zstępnych i małżonków pasierbów, małżonków rodzeństwa i rodzeństwo małżonków, małżonków rodzeństwa małżonków, małżonków innych zstępnych,
- * do grupy III - innych nabywców.

Za rodziców, w rozumieniu ustawy o podatku od spadków i darowizn, uważa się również przysposabiających, a za zstępnych także przysposobionych i ich zstępnych.

Nabycie prawa własności gospodarstwa rolnego lub jego części jak również działki przyzagrodowej jest zwolnione od podatku od spadków i darowizn.

Opracowała: Alina Żurkowska

Konkurs AGROLIGA ma na celu promocję najlepszych gospodarstw oraz firm działających w otoczeniu rolnictwa. W tym roku do finału wojewódzkiego zostały zgłoszone:

Gospodarstwa:

- Barbara i Jerzy Wierchowscy - zam. Nowosiółki gmina Telatyn,
- Tadeusz Palus - zam. Marysin gmina Fajslawice,
- Marian Mironczuk - zam. Derewiczna gmina Komarówka Podlaska,
- Maria i Marian Sapałowicz - zam. Wojciechów gmina Wojciechów.

Firmy:

- Spółdzielnia Mleczarska SPO-MLEK w Radzynie Podlaskim,
- Spółdzielnia Mleczarska BIOM-LEK w Chełmie,
- Firma ARPIS w Tyszowcach,
- Firma WAYPOL w Końskowoli.

Mistrzami Wojewódzkimi AGROLIGA 2000 w kategorii Rolnicy zostali: Państwo Barbara i Jerzy Wierchowscy, a w kategorii Firmy: Spółdzielnia Mleczarska SPOMLEK.

Państwo Barbara i Jerzy Wierchowscy gospodarują na 270 ha ziemi, dzierżawa z ARWSP stanowi w tym 190 ha. Struktura upraw przedstawia się następująco: pszenica ozima 100 ha, pszenica jara 77 ha, rzepak 50 ha, buraki cukrowe 43 ha. Plon pszenicy ozimej 70 q/ha, jarej 55 q/ha, rzepak 35 q/ha, buraków 600 q/ha. Gospodarstwo zostało dosprzętowane pod potrzeby uprawianych roślin, posiada 4 ciągniki, kombajn zbożowy, kombajn do zbioru buraków KS-6 z ogłowiarką Matrott, przyczepy oraz sprzęt uprawowy. W sezonie w gospodarstwie zatrudniane są 3 osoby. Pan Wierchowski pracą w gospodarstwie zajmuje się od 15 lat. Poza pracą w gospodarstwie znajduje również czas na działalność w Zamojskim Towarzystwie Rolniczym pełniąc funkcję skarbnika. Obecnie zamieszkał z rodziną w nowo wybudowanym domu. Urządzaniem domu i zagospodarowaniem działki wokół niego zajmuje się żona Barbara.

Spółdzielnia Mleczarska SPO-MLEK w Radzynie Podlaskim powstała w 1911 roku. Jest jednym z największych zakładów mleczarskich w województwie lubelskim i w Polsce. Obejmuje swoim zasięgiem działania 37 gmin. Skup prowadzony jest za pośrednictwem 163 zlewni mleka. SPOMLEK skupuje mleko od około 8000 dostawców, z czego 175 dostawców posiada certyfikaty jakości.

W 1998 Spółdzielnia Mleczarska otrzymała Certyfikat ISO 9002. Podstawą zarządzania jakością w SPOMLEK jest konsekwentna polityka skupu, mająca na celu stałą poprawę jakości pozyskiwanego surowca. Jako pierwsza w kraju Spółdzielnia rozpoczęła ocenę zawartości białka, liczby bakterii oraz komórek somatycznych w pozyskiwanym mleku. Już od kilku lat zakładowa norma jakościowa obowiązująca w skupie spełnia wszystkie wymagania norm obowiązujących w Unii Europejskiej. Efektem tych działań jest wysoki udział mleka w klasie Ekstra w całości skupowanego mleka, który wynosi obecnie 82%. Wskaźnik ten jest o ponad jedną trzecią wyższy od wyników obliczanych dla całości skupu mleka w Polsce.

Od kilku lat SPOMLEK konsekwentnie realizuje politykę zmierzającą do rozwijania koncepcji programowej, której celem jest obniżenie kosztów produkcji mleka poprzez specjalizację i intensyfikację systemu gospodarowania co pozwoli na zwiększenie dochodowości gospodarstw mlecznych. Wychodząc naprzeciwko oczekiwaniom producentów mleka, w Spółdzielni powołano własną służbę weterynaryjną oraz zatrudniono ponad 20 wysokokwalifikowanych instruktorów, którzy prowadzą działalność doradczą bezpośrednio w gospodarstwach producentów. Stworzony został również system kredytowania dzięki któremu producenci mleka korzystając z funduszy SPOMLEK mogą dokonywać zakupu jałówek hodowlanych oraz nowoczesnych urządzeń służących produkcji mleka. Niezależnie od powyższego Spółdzielnia - nieodpłatnie - na rzecz swoich członków prowadzi

finansowanie kontroli użyteczności krów, opiekę weterynaryjną, doradztwo instruktażowe oraz bezpłatne serwisowanie urządzeń chłodniczych i przegląd dojariek.

Oferowana przez Spółdzielnię cena skupu mleka jest najwyższą w regionie. Stwarza to perspektywę wzrostu skupu mleka poprzez pozyskiwanie nowych dostawców jak również motywuje producentów do utrzymania stałej, wysokiej jakości mleka. SPOMLEK jako jeden z pierwszych zakładów w kraju wprowadził system opłat za mleko oparty na zawartości białka i tłuszczu oraz czystości mikrobiologicznej skupowanego mleka. Pozwala to z jednej strony Spółdzielni na podnoszenie jakości swoich wyrobów natomiast z drugiej dostawcy - na uzyskiwanie wyższych cen za sprzedaż mleka wysokiej jakości

wyroby również do krajów Unii Europejskiej. Wyroby firmy prezentowane są na krajowych (m.in. Polagra) i międzynarodowych wystawach (Sial - Paryż, Anuga - Kolonia, Foodex - Japonia, Grune Woche - Berlin, ProDEXPO - Moskwa). Miara sukcesu firmy są liczne nagrody i wyróżnienia przyznane wyrobom SPOMLEK w konkursach i na targach m.in.: w 1983, 1991 roku I miejsce w Krajowej Ocenie Serów dla sera Gouda, wyróżnienie "Mister Eksportu" na targach Polagra '91 również dla sera Gouda za "jakość, niepowtarzalne walory smakowe i wzrost eksportu", w 1995 r. ser Gouda po raz kolejny zdobył I miejsce w Krajowej Ocenie Serów, a ser Radamer uzyskał I miejsce w grupie serów szwajcarskich. Ponadto, ser Radamer otrzymał Złoty Medal targów Polagra '95, a mleko PURE LAC Złoty Medal Polagra '97 oraz wyróżnienie w konkursie "Najciekawszy Wyrób Roku 1997".

AGROLIGA 2000

Spółdzielnia Mleczarska SPO-MLEK produkuje sery dojrzewające (Radamer, Gouda, Salami, Baby Salami, Rolada Podlaska, Pavarti z przyprawami, Pavarti wędzony), desery twarogowe Duet (jagodowy, brzoskwiniowy, wiśniowy, truskawkowy), puddingi (waniliowy, czekoladowy), jogurty (truskawkowy, brzoskwiniowy, jagodowy, wiśniowy, gruszkowy), soki (jabłkowy, jabłkowo-aroniowy, pomarańczowy, mleko o przedłużonej trwałości, maślanek, masło, bio-kefir i śmietanę. SPOMLEK od wielu lat znany jest z bardzo dobrej jakości produktów proszkowanych tj. mleka i serwatki w proszku, śmietanki w proszku o żądanym poziomie tłuszczu i białka.

Spółdzielnia sprzedaje swoje wyroby na rynku krajowym i zagranicznym. Sprzedaż wyrobów Spółdzielni SPOMLEK odbywa się poprzez dobrze rozbudowaną sieć super i hipermarketów oraz współpracę z regionalnymi hurtowniami. SPOMLEK jest jednym z największych eksporterów branży spożywczej w Polsce. Głównym kierunkiem eksportu jest rynek rosyjski. Jednakże, Spółdzielnia sprzedaje swoje

Mistrzowie Wojewódzcy w obu kategoriach zostali zgłoszeni do następnego etapu konkursu, tj. Mistrza Krajowego AGROLIGA 2000. Wylonienie Mistrza Krajowego będzie odbywało się w następujący sposób:

- we wrześniowym i październikowym numerze "AgroBazaru" zostaną przedstawione wizytówki wszystkich laureatów wojewódzkich biorących udział w tegorocznym konkursie
- w programach Redakcji Programów Wsi i Rolnictwa TVP S.A. widzowie będą na bieżąco informowani o zasadach i przebiegu konkursu,
- kapituła konkursu AGROLIGA 2000, w której skład wchodzi Mistrzowie Krajowi poprzednich edycji i przedstawiciele organizatorów, przyzna kandydatom punkty w skali od 1 do 10,
- łączna suma punktów pozwoli wyłonić 5 najlepszych rolników i 5 firm ścisłych finalistów,
- Mistrzowie Krajowi AGROLIGI 2000 w obu kategoriach zostaną wyłonieni w systemie Audiotele spośród 5 ścisłych finalistów w kategoriach Rolnicy i Firmy.
- krajowy finał konkursu AGROLIGA 2000 odbędzie się w lutym 2001. ■

Alina Syp

„POLICE” SA - dobre na każdym polu.

Nawozy z Polic

- dodaj, by pomnożyć plon

Skoncentrowane nawozy granulowane z Polic to cenne źródło makro- i mikrośladników doskonale przyswajalnych przez rośliny. Aby Twoje uprawy dawały obfity plon o wysokiej jakości, stosuj zawsze **przed-siewnie** lub **pogłównie** Polifoski, Polimagi, Polidap. Szeroka gama składników, m.in. N, P, K, Mg, S, Fe, gwarantuje roślinom komfort wzrostu, poprawia zimotrwałość, odporność na stres wodny, choroby i szkodniki. By zwiększyć plon i podnieść zawartość białka, dodaj **pogłównie** moczniak.

Rachunek jest prosty: trzeba dodać, by pomnożyć plon.

Zakłady Chemiczne „POLICE” SA

ul. Kuźnicka 1, 72-010 Police, Biuro Sprzedaży Krajowej, tel.: (091) 317 4303, fax: (091) 317 4772

Czy stosować nawozy jesienią?

Największy wpływ na poziom plonowania roślin ma prawidłowa agrotechnika, uwzględniająca zmianowanie roślin, ochronę chemiczną, a przede wszystkim zabiegi ograniczające straty wody i prawidłowe nawożenie. Tegoroczna susza wiosenna przekonała rolników po raz kolejny, jak ważnym czynnikiem plonotwórczym jest woda.

Największy wpływ na poziom plonowania roślin ma prawidłowa agrotechnika, uwzględniająca zmianowanie roślin, ochronę chemiczną, a przede wszystkim zabiegi ograniczające straty wody i prawidłowe nawożenie. Tegoroczna susza wiosenna przekonała rolników po raz kolejny, jak ważnym czynnikiem plonotwórczym jest woda.

Zwiększanie udziału zbóż ozimych, oraz przygotowanie pola jesienią tak, by wiosną ograniczyć ilość zabiegów uprawowych, to podstawowe czynniki wpływające na wykorzystanie zapasów wody z opadów jesienno-zimowych.

Drugim ważnym czynnikiem jest prawidłowe nawożenie. W Polsce, przy obecnym poziomie plonowania stosowane jest około 32% mniej składników, jak wynika to z potrzeb pokarmowych roślin (minimum 32%, bo nie uwzględniłem strat składników), czego konsekwencją są przyspieszone procesy zubożania gleb, duże wahania plonów oraz często słaba ich jakość. Prawdę tą odkryli praktycznie wszyscy rolnicy, tym bardziej że spośród wielu czynników plonotwórczych nawożenie stanowi aż w około 40% o wysokości plonu roślin uprawnych, nie wspominając o jakości.

Szczególnie na glebach lżejszych następuje szybkie ubożenie gleb w potas i magnez. Niedobór potasu uniemożliwia roślinie prawidłową gospodarkę wodną i nawet przy małych niedoborach wody (co u nas jest zjawiskiem powszechnym) następuje szybsze wędnięcie roślin, a zatem niższa plonu.

Na glebach zubożonych niekorzystny wpływ niedoboru wody jest bardziej widoczny. Wynika to z faktu, iż roślina dobrze odżywiona lepiej i głębiej ukorzenia się, dobrze przetrzymuje, a wczesną wiosną następuje szybszy wzrost, lepsze zakrycie powierzchni gleby, co ogranicza parowanie wody (nieproduktywne straty wody) i utrudnia rozwój chwastów.

Mając to na uwadze, Zakłady Chemiczne "POLICE" SA oferują nowe kompleksowe nawozy wieloskładnikowe - ubiegłej jesieni Polimag 405 zawierający 5% azotu (N), 10% fosforu (P_2O_5), 20% potasu (K_2O), 6% magnezu (MgO) i 4% siarki (S) i w tym sezonie Polifoskę 4, która zawiera 4% azotu (N), 12% fosforu (P_2O_5), 32% potasu (K_2O), 2% magnezu (MgO) i 4% siarki (S). Nawozy te charakteryzują się szerokim stosunkiem fosforu do potasu, bo w Polimagu 405 wynosi on 1 do 2, a w Polifosce 4 - blisko 1 do 2,7.

Nawozić zboża ozime jesienią?

Moda na pogłównie, wiosenne nawożenie fosforem i potasem zbóż nie zawsze ma swoje uzasadnienie. Jest to sposób na opóźnienie nakładów finansowych na nawożenie, ale na glebach mniej zasobnych takie oszczędzanie jest bardzo ryzykowne, bo przez ostatnie dziesięciolecie wykorzystano "stare zapasy glebowe". Pamiętać należy o tym, że prawidłowo odżywione już jesienią zboża "programuje" potencjalnie wyższy plon i zawsze wykazuje wyższą efektywność wiosennych dawek azotu, co decyduje o wysokim i pewnym plonie.

Ze względu na bardzo mały system korzeniowy w pierwszych fazach rozwojowych zbóż i niskie temperatury - pobieranie składników jest słabe, dlatego co najmniej 30% zalecanych dawek, a na glebach o niskiej zasobności co najmniej 50% - stosować przed siewnie jesienią; azotu do 30 kg/ha z nawozami wieloskładnikowymi. Pozostałe nawożenie można zastosować pogłównie - jak najwcześniej wiosną - z chwilą ruszania wegetacji, naj-

Zalecane dawki nawozów wieloskładnikowych do przedsiewnego i pogłównego nawożenia zbóż (żyto, pszenica, jęczmień, pszenżyto, owies) w kg/ha

Nawóz (N-P ₂ O ₅ -K ₂ O-MgO-S)	Zasobność gleby					
	bardzo niska i niska		średnia ¹		wysoka i bardzo wysoka	
Przewidywany plon ziarna w t/ha	2.5 t	4.0 t	3.0 t	5.0 t	3.5 t	5.5 t
Polifoska 4 (4-12-32-2-4)	375	600	300	500	175	275
Polifoska 6 (6:20:30:3)	225	360	180	300	105	165
Polifoska 8 (8:24:24:4)	190	300	150	250	90	140
Polifoska PK (21-32)	210	340	170	280	100	160
Polimag 305 (5-16-24-8-3)	280	440	225	375	140	220
Polimag 405 (5-10-20-6-4)	450	720	360	600	250	330
Polidap (fosforan amonu)	100	160	75	125	45	70
+ sól potasowa	+100	+160	+75	+125	+50	+80

1 - jeżeli nie jest znana zasobność gleby, stosować dawki jak dla średniej zasobności, do czasu wykonania analizy gleby;

Ciąg dalszy na s.10 ➔

Nawozy wieloskładnikowe stosować 7-14 dni przed siewem zbóż i wymieszać z glebą na głębokość 10-20 cm. Z powodzeniem można wysiewać nawozy wieloskładnikowe z Polic pogłównie - wczesną wiosną.

Jeżeli zboże ozime uprawiane jest po przyoraniu słomy, wówczas zaleca się stosować azot, jak najwcześniej, najlepiej przed przyoraniem słomy, w ilości 6-8 kg azotu na każdą tonę słomy, czyli 30-60 kg N/ha. Zapewniamy wówczas prawidłowy rozkład słomy i dobrą akumulację próchnicy.

Jesienne nawożenie pod buraka cukrowego

Wapnować glebę należy rok przed uprawą buraka (pod zboża). Burak cukrowy zaleca się uprawiać na oborniku, stosowanym tylko jesienią. Optymalna dawka obornika - 35-40 t/ha. Wyższe dawki są mniej efektywne i mogą przyczyniać się do zniekształcenia korzeni (rozwojenie korzeni).

Gleba powinna być przygotowana jesienią tak, by wiosną po powierzchniowym jej doprowadzeniu agregatem uprawowym, kiedy temperatura gleby osiągnie 6°C dokonać siewu. Im więcej zabiegów wykonywanych będzie wiosną, tym większe ryzyko słabych, nierównomiernych wschodów i gorszej obsady roślin, co decyduje o wysokości plonu.

Aby stanowisko pod buraka cukrowego było dobrze przygotowane,

zaleca się stosować fosfor, potas, magnez i ewentualnie sód już jesienią. Do wiosny obniży się zasolenie gleby, ograniczy się straty wody z gleby i możliwy jest wczesny siew. Gleby, na których uprawia się buraki są glebami dobrymi i w związku z tym nie ma obaw o straty składników

w 7-10 dni przed siewem zastosować pierwszą dawkę azotu.

Stosowanie POLIFOSEK i POLIMAGÓW powoduje: dobre ukorzenie i prawidłowy rozwój roślin, zwiększa ich odporność, polepsza gospodarkę wodną rośliny, a w konsekwencji wpływa na dobre plonowanie.

Zalecane dawki nawozów wieloskładnikowych pod buraka cukrowego na oborniku w kg/ha

Nawóz (N-P ₂ O ₅ -K ₂ O-MgO-S)	Zasobność gleby					
	bardzo niska i niska		średnia ¹		wysoka i bardzo wysoka	
Przewidywany plon korzeni w t/ha	30 t	40 t	35 t	45 t	35 t	50 t
Polifoska 4 (4-12-32-2-4)	540	720	420	540	210	300
Polifoska 6 (6:20:30:3)	330	440	250	320	140	200
Polifoska PK (21-32)	320	420	250	320	120	175
Polimag 305 (5-16-24-8-3)	420	560	310	400	160	230
Polimag 405 (5-10-20-6-40)	660	880	510	650	250	360
Polidap (fosforan amonu)	150	190	110	140	70	100
+ sól potasowa 58-60% K ₂ O	+210	+280	+175	+225	+100	+150

¹ - jeżeli nie jest znana zasobność gleby, stosować dawki jak dla średniej zasobności, do czasu wykonania analizy gleby;

Zalecane dawki nawozów wieloskładnikowych pod buraka cukrowego bez obornika w kg/ha

Nawóz (N-P ₂ O ₅ -K ₂ O-MgO-S)	Zasobność gleby			
	średnia		wysoka i bardzo wysoka	
Przewidywany plon korzeni w t/ha	35 t	45 t	35 t	50 t
Polifoska 4 (4-12-32-2-4)	525	675	350	500
Polifoska 6 (6:20:30:3) + sól potasowa	310 + 200	400 + 250	190 + 140	275 + 200
Polifoska PK (21-32) + sól potasowa	300 + 200	380 + 250	180 + 140	260 + 200
Polimag 305 (5-16-24-8-3) + sól potas.	385 + 210	500 + 250	250 + 140	350 + 200
Polimag 405 (5-10-20-6-40) + sól potas.	630 + 140	800 + 180	385 + 100	550 + 150
Polidap (fosforan amonu) + sól potas.	140 + 350	180 + 450	100 + 250	150 + 350

* Uprawa buraka cukrowego bez obornika na glebie o bardzo niskiej i niskiej zasobności gleby jest bardzo zawodna, dlatego nie przedstawiono zaleceń.

pokarmowych podczas zimy.

Na 7-14 dni przed siewem buraka nie powinno stosować się więcej jak 80 kg azotu, 140 kg potasu i do 35 kg sodu na ha i wymieszać na co najmniej 3-4 cm przy pomocy agregatu uprawowego lub brony. Jak wynika z zaleceń podanych w tabelach, zalecane dawki nawozów są tak wysokie, że stosowanie ich w całości wiosną ujemnie wpłynie na początkowy rozwój buraka. Wiosną

Szczegóły dotyczące zaleceń nawozowych dostępne są w formie ulotek, w naszych punktach sprzedaży. Dodatkowe informacje, o możliwościach stosowania nie tylko tych nawozów, uzyskać można w Sekcji Doradztwa Rolniczego (tel. 091 317 31 10 i 317 40 82) lub Dziale Promocji (tel. 091 317 42 96) fax 091 317 46 30.

Adam Grześkowiak
Zakłady Chemiczne "POLICE" SA

Zalecenia oszczędne gwarantujące wysoką efektywność

Zasady rolnictwa ekologicznego

Rolnictwo ekologiczne jest systemem produkcji opartym na wykorzystaniu naturalnych procesów zachodzących w obrębie gospodarstwa.

System ten jest w pełni racjonalny i nowoczesny. Pozwala osiągać zadowalające wyniki gospodarcze. Produkcja ekologiczna przynosi określone profity ekonomiczne oraz w dużym stopniu zaspokaja oczekiwania i potrzeby rynku. Dlatego powinna być prowadzona w dobrych, towarowych gospodarstwach, gdzie można osiągać wysokie i dobrej jakości plony. Produkcja ta może odbywać się tylko w zrównoważonym środowisku przyrodniczym, gdzie skażenie nie przekracza przyjętych norm. Większość terenów użytkowanych rolniczo w Polsce, nadaje się do produkcji ekologicznej. Wyjątkiem są obszary "kleś ekologicznych" oraz, te które leżą w bezpośrednim sąsiedztwie emitorów pyłów przemysłowych, dróg o dużym natężeniu ruchu i na gruntach sztucznie rekultywowanych. Stan skażenia gleby i roślin w gospodarstwie ekologicznym jest badany przez organizacje kontrolujące. Normy określają progi graniczne skażenia środowiska, a wszystkie analizowane substancje muszą mieścić się w określonych granicach. Niezależnie od stanu środowiska gospodarstwa przyjmuje się, że nie może być ono bardziej skażone niż otoczenie i nie powinno wykazywać tendencji wzrostowej.

Technologie stosowane w produkcji rolnej muszą być przyjazne środowisku. Te, które wpływają degradingo na przyrodę, nie mogą mieć zastosowania w gospodarstwie ekologicznym.

Czego nie wolno

Rolnictwo ekologiczne jest systemem wykluczającym stosowanie syntetycznych substancji takich, jak:

sztuczne nawozy, chemiczne pestycydy, hormony wzrostu itp. Środki te są podstawą innych systemów: rolnictwa konwencjonalnego i integrowanego.

Brak związków syntetycznych nie oznacza jeszcze działalności ekologicznej. Jeżeli skażenie środowiska przekracza przyjęte normy, to najbardziej "ekologicznie" prowadzone gospodarstwo rolne, nie da żywności o wysokiej wartości biologicznej, ponieważ można się spodziewać przekroczenia zawartości substancji szkodliwych dla zdrowia.

Cała produkcja w obrębie gospodarstwa, tzn. typowo rolnicza oraz przetwórcza i inna, nie może zatruwać środowiska. Nie tylko substancje syntetyczne - całkowicie zabronione, ale nawet niektóre ekologiczne, mogą być przyczyną skażenia środowiska przyrodniczego. Przykładem jest gnojowica - nawóz organiczny używany w gospodarstwie ekologicznym, ale w umiarkowanych dawkach i odpowiednich terminach. Niewłaściwe jego stosowanie, może stać się przyczyną skażenia wód gruntowych, co jest zjawiskiem niedopuszczalnym z punktu widzenia rolnictwa ekologicznego.

Co jest dozwolone

Nawożenie pól jest jednym z ważniejszych problemów rolnictwa ekologicznego. Opiera się ono na **nawozach organicznych**, których przygotowanie jest skomplikowane i pracochłonne, nawet po zmechanizowaniu całego ciągu technologicznego. Niskie stężenie składników mineralnych i znaczna ilość wody powoduje, że nie opłaca się przewożenie nawozów ekologicznych na zbyt duże odległości, nawet w obrębie gospodarstwa, nie mówiąc o ich sprzedaży. Są to więc nawozy lokalne, miejscowe lub tylko gospodarskie.

Produkcja, przechowywanie, stosowanie i działanie nawozów organicznych, to istotne problemy gospodarstwa ekologicznego. Rolnik w swoim gospodarstwie musi wyprodukować taką ilość nawozów, aby plony ro-

ślin kształtowały się na zadowalającym poziomie, a jednocześnie bilans będący w obiegu składników był maksymalnie wysoki.

Do uzupełnienia nawożenia organicznego, w rolnictwie ekologicznym używane są tzw. nawozy mineralne (nie sztuczne). Są to głównie mielone skały zasobne w makroelement, ale nie zawierające substancji szkodliwych. Nawozami mineralnymi dostępnymi na rynku polskim i polecanyymi przez Polskie Towarzystwo Rolnictwa Ekologicznego są:

- mączka bazaltowa (8,1% wapnia, 8,3% magnezu, 1,7% potasu, plus miedź, mangan, bor, cynk, krzem),
 - mączka dolomitowa (30% wapnia, 18% magnezu),
 - mączka fosforytowa (30% fosforu),
 - nawozy wapniowe (mielony margiel, kreda, wapno pojeziornie),
 - nawozy potasowe (kainit, patenkali, karnalit, siarczan potasu).
- Składniki zawarte w tych nawozach są trudniej dostępne dla roślin, dlatego lepsze ich wykorzystanie jest możliwe, przez wprowadzenie zawartych w nich składników do obiegu biologicznego. Osiąga się to poprzez dosypywanie tych nawozów do kompostu, obornika, gnojowicy. Gorsze efekty są po zastosowaniu ich bezpośrednio do gleby.

Wszystkie pestycydy dozwolone przez Polskie Towarzystwo Rolnictwa Ekologicznego, dzielone są na:

- zoocydy - zwalczające szkodniki,
- fungicydy - środki grzybobójcze.

Zoocydy - preparaty handlowe oparte są głównie na bakterii *Bacillus thuringiensis*, która gdy dostanie się do przewodu pokarmowego owada, wywołuje zatrucie, kończące się najczęściej śmiercią zainfekowanego owada. Bakteria ta nie ma właściwości toksycznych dla zwierząt i człowieka, jest również nieszkodliwa dla pszczoł. W handlu są następujące

Ciąg dalszy na s.12 ➡

środki z tą bakterią: *Bacilan*, *Bactospeine 1600 WP*, *Biobit 02 SC*, *Biobit 02 WP*, *Dipel 3,2 WPz*, *Novodor*, *Thuridan*. *Thuridan kwent PA*. Preparaty te różnią się nie tylko nazwą, ale też szczepem bakterieryjnym, np. *Bacilan* zawiera bakterię *Bacillus thuringiensis* var. *Berliner* a *Bactospeine 1600 WP*-*Bacillus thuringiensis* var. *Cursaki*. Wszystkie te preparaty działają na owady drogą pokarmową i służą do zwalczania szkodników gryzących. Po oprysku roślin bakteria pozostaje na liściach. Po zjedzeniu liścia wraz z bakterią zaczyna się ona namnażać w przewodzie pokarmowym owada. Środki te niszczą gąsienice żerujące na częściach nadziemnych roślin, między innymi: *bielinka kapustnika*, *tantrisia krzyżowiaczka*, *blyszczki jarzynówki*, *piętmówki kapustnicy*, *kapturńcy*, a także na drzewach sadowniczych - *zwójki liściowe*, *namiotnika jabłoniowego*, *piędzika przedzimka*. *Novodor* - służy do zwalczania młodszych larw stonki ziemniaczanej.

Do niszczenia owocówek w sadach, wykorzystywany jest także preparat wirusowy - o nazwie *Carpovirusine sc*. Do bezpośredniego niszczenia owadów, stosowane są preparaty kontaktowe-*Spruzit* i *Naturalna pyretryna*. Szkodniki glebowe (pędraki, drutowce, opuchlaki, zimująca stonka ziemniaczana) są zwalczane wprowadzaniem do gleby grzybem (*Beauveria basiana*).

Biologiczne fungicydy mineralne oparte są na związkach miedzi lub siarki. Wybrane z listy Ministerstwa Rolnictwa przedstawiają się następująco: *Champion 50 WP*, *Miedzian 50 WP*, *Miedzian 50 WG*, *Miedzian 500 S. C.*, *Siarkol Extra 80 WP*, *Tiowol 800 S. C.* Preparaty te niszczą choroby grzybowe i bakteryjne - zarazę ziemniaka, parcha jabłoni, opadzinę liści porzeczek, septorię liści itp. Po zastosowaniu preparaty ulegają rozkładowi i dalej służą roślinie jako nawozy, dostarczając miedzi i siarki. ■

*Dr hab. Bogusław Sawicki - AR
Lublin*

Dotacje dla rolnictwa ekologicznego

Od roku 1999 polscy rolnicy prowadzący gospodarstwa ekologiczne otrzymują indywidualne dotacje pieniężne.

Biorąc pod uwagę "Agendę 2000" zatwierdzoną przez Unię Europejską raczej nie można spodziewać się w ciągu najbliższych pięciu lat powszechnych subsydiów dla rolników prowadzących gospodarstwa tradycyjnymi metodami. Gdyby nawet takie dotacje przyznano naszym rolnikom to i tak rolnicy ekologiczni otrzymają wyższe stawki niż rolnicy tradycyjni. Na przykład w Austrii dotacje stanowią około 40 % zysku w gospodarstwach tradycyjnych i aż 60-70 % zysku w gospodarstwach ekologicznych. Wynika stąd, że naprawdę warto zainteresować się przestawieniem gospodarstwa na produkcję ekologiczną. Obecnie dotacje związane są z powierzchnią i rodzajem upraw oraz etapem przekształcania gospodarstwa co obrazuje tabela. Warunki przydzielania dotacji zostały zawarte w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 kwietnia 2000 roku, rozdz. 9 (par. 49). Ażeby uzyskać wyżej omawiane dopłaty należy zgłosić swój wniosek do jednej z trzech działających w Polsce organizacji atestujących. Najprężniej rozwijającą się organizacją jest Polskie Towarzystwo Rolnictwa Ekologicznego, mające swoją siedzibę w Lublinie i skupiającą około 80 % wszystkich gospodarstw ekologicznych w Polsce. Sukces tej organizacji niewątpliwie wpływa z faktu zapewnienia swoim rolnikom korzystnego zbytu. Dla przykładu można podać, że w tym sezonie truskawki ekologiczne skupowane były po 2 zł/kg a tradycyjne osiągały cenę zaledwie 0,6 - 1,0 zł/kg. Przystawianie gospodarstwa na

produkcję ekologiczną oznacza zaprzestanie stosowania środków chemicznych i nawozów sztucznych. Głównymi nawozami pozostają: obornik, gnojowica, gnojówka, komposty i wyciągi z pokrzywy lub lucerny. Można jednak stosować niektóre nawozy mineralne, (kainit, kalimagnezję, mączkę fosforytową, nawozy wapniowe naturalne). Zamiast środków chemicznych proponowane są różne wyciągi z roślin, a w tym różne gotowe preparaty niszczące szkodniki i choroby. Niewątpliwie rolnik ekologiczny musi posiadać znacznie większą wiedzę niż rolnik tradycyjny, może ją jednak zdobyć lub uzupełnić na organizowanych przez PTRE szkoleniach i samodzielnie czytając proponowaną literaturę. Na obecnym etapie prowadzony jest skup ekologicznych owoców i warzyw, zbóż, ziemniaków. W najbliższym czasie powinien już zaistnieć rynek produktów mlecznych i mięsnych. Warto wspomnieć, że światowy rynek produktów tradycyjnych kurczy się natomiast zapotrzebowanie na produkty ekologiczne ciągle znacznie wzrasta. Można więc przypuszczać, że rolnictwo ekologiczne będzie dobrą drogą rozwoju dla rolników otwartych na wszelkie nowości i umiejących podjąć oferowane w postaci dotacji pieniądze.

W przypadku zainteresowania rolników rozwojem rolnictwa ekologicznego niezbędna jest jednostka koordynująca. Myślę, że znakomicie może tę rolę pełnić WODR Lublin z siedzibą w Końskowoli Oddział w Grabanowie, który ma bezpośredni kontakt z Akademią Rolniczą w Lublinie i Polskim Towarzystwem Rolnictwa Ekologicznego. ■

Dr hab. Bogusław Sawicki

Wysokość stawek dotacji do 1 ha uprawy ekologicznej dla gospodarstw podejmujących produkcję i produkujących metodami ekologicznymi

Lp	Rodzaj uprawy	Stawka dotacji do 1 ha uprawy w zł	
		Dla gospodarstw będących w kontrolowanym okresie - w roku poprzedzającym uzyskanie atestu	Dla gospodarstw posiadających atest
1.	Uprawy warzywne	600	450
2.	Uprawy rolnicze	450	360
3.	Uprawy sadownicze	660	540
4.	Plantacje jagodowe	690	600
5.	Łąki, pastwiska	150	120

Choroby przechowalnicze

Konsumenci chcą kupować owoce coraz lepszej jakości, więc producenci muszą się do tych wymogów dostosować. Odpowiednie przechowywanie jest jednym z warunków uzyskania dobrej jakości.

Jabłka umieszczone w zwykłych przechowalniach nie osiągają pełni swoich walorów jakościowych: smaku, aromatu, soczystości. Szybko przejrzewają, wędną, stają się mało atrakcyjne. Lepsze warunki do przechowywania są w chłodniach zwykłych a najlepsze w chłodniach z kontrolowaną atmosferą. W chłodni sadownik powinien składować owoce odpowiednio zabezpieczone przed chorobami, aby nie narażać się na poważne straty wynikające z gnicia. Większość chorób przechowalniczych ujawnia się pod koniec przechowywania, kiedy jabłka zaczynają dojrzewać. Na owocach przechowywanych w chłodniach z kontrolowaną atmosferą choroby rozwijają się słabiej. Wyjątkiem jest gorzka zgnilizna jabłek, która tak samo rozwija się w chłodni zwykłej jak i z kontrolowaną atmosferą. O stopniu porażenia jabłek w danym roku decydują:

- występowanie chorób w poprzednich latach,
- obecność źródeł infekcji w sadzie,
- warunki atmosferyczne panujące w czasie wegetacji.

Stwierdzono, że szczególnie ważna jest pogoda w czasie kwitnienia jabłoni i w okresie miesiąca poprzedzającego zbiór jabłek. Deszczowa pogoda sprzyja zarodnikowaniu grzybów, a poza tym deszcz roznosi zarodniki, sprzyja ich kiełkowaniu oraz infekcji owoców.

Obecnie w chłodni najczęściej występują: gorzka zgnilizna jabłek i szara pleśń. Straty spowodowane występowaniem tych chorób podczas przechowywania dochodzą aż do 30-40 %. Natomiast mokra i brunatna zgnilizna jabłek stanowią niewielki problem na owocach przechowywanych w chłodniach: porażenie owoców tylko 1 %. Ich

występowanie zależy od jakości owoców. Wszelakie uszkodzenie mechaniczne owocu a także uszkodzenia powstałe na skutek żerowania szkodników są miejscem infekcji grzybów wywołujących te choroby.

Gorzka zgnilizna jabłek. Powodowana jest przez dwa gatunki grzybów z rodzaju *Pezicula*. Grzyby te rozwijają się na martwych fragmentach kory, sęczkach i krótkopędach. Do infekcji dochodzi w sadzie w drugiej połowie lata, a objawy chorobowe występują dopiero pod koniec przechowywania. Im dłużej owoce są przechowywane tym porażenie jest większe. Dlatego też pojawienie się pierwszych, drobnych plam gnilnych wokół przedchlinek jest sygnałem do zakończenia przechowywania owoców, ponieważ choroba będzie ujawniała się lawinowo na pozostałych owocach. Obecnie obserwujemy dużą podatność nowych odmian na tę chorobę. Wśród odmian najczęściej porażanych wyróżniamy: Golden Delicious, Gala, Elstar, Szampion, Ligol, Rubin i Fiesta. Istnieje pogląd, że jabłka pochodzące ze starych sadów są silniej porażane przez gorzką zgniliznę ze względu na większą możliwość wystąpienia ran zgorzelowych. Nie jest to jednak zasadą, ponieważ często porażone są jabłka pochodzące z młodych 2-3 letnich drzew, na których nie stwierdzono ran zgorzelowych. Usuwanie pędów z ranami zgorzelowymi i zabezpieczanie ran po cięciu zapobiega występowaniu tej choroby w przechowalni. W przypadku silnego porażenia jabłek w poprzednim sezonie i sprzyjających warunków do infekcji (deszcz) powinno się wykonać dwa zabiegi - na 4 i 2 tygodnie przed zbiorem. Jeżeli warunki są mniej sprzyjające wystarczy jeden zabieg

na 2 tygodnie przed zbiorem. W sadach w których nie ma form grzybów *Pezicula* odpornych na fungicydy benzimidazolowe można nadal stosować Topsin M 70 WP lub Benlate 50 WP (1,5 l/ha) albo fungicyd Sarfun 500 SC. Natomiast jeżeli odporność istnieje to należy zastosować Befran 25 SC (1,5 l/ha), który także zabezpiecza przed parchem przechowalniczym.

Szara pleśń. W przypadku tej choroby okres utajenia jest bardzo długi, ponieważ do zakażenia dochodzi już w czasie kwitnienia. Porażenie kwiatów zachodzi w niskiej temperaturze podczas opadów deszczu. Po zasiedleniu kwiatów jabłoni grzyb pozostaje ukryty w kielichach rozwijających się zawiązków, a później jabłek. Jeśli po kwitnieniu będzie nadal utrzymywała się deszczowa pogoda może rozwinąć się letnia forma choroby tzw. **sucha zgnilizna przykielichowa**. W drugiej połowie lata, pod wpływem opadów deszczu suche plamy przy kielichu mogą dać początek **miękkiej zgniliznie**. W trakcie przechowywania jabłek pierwsze plamy szarej pleśni pojawiają się w strefie przykielichowej owocu. Następnie pojawiają się na powierzchni zgniętego jabłka strzępki grzybni i zakażają sąsiednie, zdrowe owoce (infekcja przez kontakt). Straty spowodowane tą chorobą rosną bardzo szybko w miarę wydłużania przechowywania. Grzyb *Botrytis cinerea* może także zakażać jabłka przed zbiorem i w czasie zbioru jeżeli mają one uszkodzoną skórę. Choroba ta w chłodni rozwija się szczególnie, gdy zebrane owoce są mokre a także w przypadku późnego schłodzenia owoców po zbiorze i słabej wentylacji pomieszczeń przechowalniczych.

Głównym zabiegiem zabezpieczającym przed szarą pleśnią jest opryskiwanie kwiatów jabłoni pod koniec okresu opadania płatków kwiatowych kiedy zostaną odsłonięte słupki i pręciki, które są najbardziej wrażliwe na infekcję. W razie przedłużania się kwitnienia z powodu niskich temperatur i deszczu oraz w przypadku silnego występowania choroby w latach ubiegłych, poleca się 2-3 opryskiwanie kwiatów. Zabiegiem uzupełniającym chroniącym owoce jest stosowanie fungicydów przed zbiorem. Do ochrony polecane są preparaty Euparen 50 WP (dawka 2,25-3 kg/ha) i Mythos 300 SC (dawka 1,5l/ha).

Mokra zgnilizna jabłek jest wynikiem porażenia przez grzyb z rodzaju *Penicillium*, który przedostaje się do owocu przez uszkodzoną skórkę. Na owocu pojawiają się wodniste, ciekące plamy gnilne. Zakażenie jabłek następuje przed zbiorem, w trakcie zbioru i w czasie przechowywania. Źródłem zarodników w przechowalni są skrzynki i palety z resztkami zgniłych owoców, a w

sadzie martwe szczątki roślinne, na których grzyb się rozwija. Występowanie choroby ogranicza się przez minimalizację uszkodzeń owoców (tzn. zwalczanie szkodników uszkadzających skórkę jabłek), ostrożny zbiór i transport owoców, dbałość o czystość opakowań i pomieszczeń przechowalniczych.

Brunatna zgnilizna drzew ziarnkowych ma dwie formy - letnią i przechowalniczą. Jeżeli nasilenie letniej formy choroby będzie duże, to można się spodziewać także większego występowania choroby w przechowalni. Choroba rzadko występuje w chłodni. Większość preparatów przeciwko parchowi jabłoni zwalcza także brunatną zgniliznę. W przypadku występowania w większym nasileniu letniej formy choroby (w postaci brunatnych, gnijących owoców na drzewie) należy opryskiwać drzewa 2-3 razy co 14 dni preparatami Benlate 50 WP (1,5 kg/ha), Topsin M 70 WP (1,5 kg/ha) lub Baycor 25 WP (1,5 kg/ha).

Najczęściej w przechowalni a bardzo rzadko w chłodni możemy

zaobserwować na owocach **parcha przechowalniczego**. Choroba ta nie powoduje gnicia, a jedynie pogarsza jakość owoców. Jabłka wędne i są bardziej narażone na zakażenie przez inne grzyby. Jeżeli ochrona przeciwko parchowi w sadzie była mało skuteczna i zbyt wcześnie ją zakończono to istnieje niebezpieczeństwo występowania parcha przechowalniczego. Źródło infekcji występuje na drzewie w postaci plam parcha. W lecie o dużej ilości opadów nawet niewielkie źródło infekcji może być przyczyną porażenia owoców. W takim wypadku przed zbiorem należy zastosować Kaptan zaw. 50 WP (3 kg/ha) lub Captan, Merpan (jego odpowiedniki). W przypadku stosowania przeciwko innym chorobom przechowalniczym Befranu 25 SL, Euparenu 50 WP lub Mythosu 300 SC nie ma potrzeby dodatkowego użycia Kaptanu, ponieważ te preparaty skutecznie zwalczają też parcha przechowalniczego.

Elżbieta Kacprzak-Piwońska

Ogłoszenia

Tel. 341-17-04 w godzinach wieczornych - kupię przetrzasaczo-zgrabiarkę 5-gwiazdową - konną lub ciągnikową w dobrym stanie.

RADIO LUBLIN

Magazyn Rolniczy:

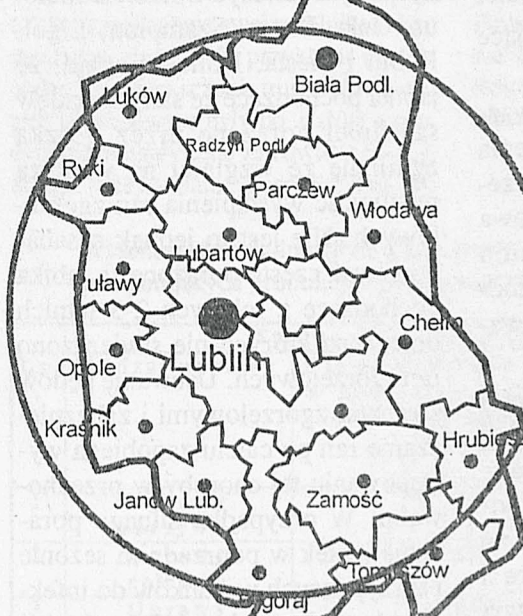
„Wieści”

od poniedziałku do soboty,
godz. 5³⁰-6⁰⁰

Radio Lublin można odbierać w zakresie:

103,4 MHz
na pasmach UKF

RADIO PLUS LUBLIN 87,9

RADIO PLUS Lublin (ul. Jana Pawła II 11, 20-535 Lublin, tel. fax 527 55 90) słyhać nie tylko w całym województwie lubelskim ale również w części województwa mazowieckiego, świętokrzyskiego, podkarpackiego, a także Białorusi i Ukrainy. Swoim zasięgiem obejmuje obszar 115 km od Bożego Daru gdzie znajduje się nadajnik

W programie „AGROSERWIS” nadawanym w godz 6¹⁰-6⁴⁵, można usłyszeć doradców z Wojewódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Lublinie. Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin przekazuje komunikaty na temat pilnych oprysków.

Informacje rynkowe

NOTOWANIA CEN TARGOWISKOWYCH SPORZĄDZONE PRZEZ ODDZIAŁ WODR W GRABANOWIE

(Ceny w zł za jednostkę)

Lp.	Wyszczególnienie	J.M	Wisznice 04.09.2000 poniedziałek	Parczew 05.09.2000 wtorek	Piszczał 06.09.2000 środa	Radzyń Podlaski 06.09.2000 środa	Biała Podlaska, 07.09.2000 czwartek	Łuków 07.09.2000 czwartek	Międzyrzec Podlaski 07.09.2000 czwartek
1.	Pszenica	dt	-	60	55 - 60	50 - 60	60 - 65	54	60
2.	Pszenżyto	dt	-	55	50	45 - 47	55 - 60	46-50	55
3.	Żyto	dt	-	-	-	40	39 - 45	40	42-45
4.	Owies	dt	-	-	-	40	50	-	50
5.	Jęczmień	dt	-	-	-	-	60	54	50 - 60
6.	Mieszanka zbożowa	dt	-	40 - 50	43 - 45	45	-	-	52
7.	Ziemiaki	dt	-	35 - 45	50	30 - 40	22 - 25	10	20-23
8.	Prosięta 10-15 kg	para	130 - 140	-	-	150 - 170	-	160 - 170	130 - 150
9.	Prosięta pow. 15 kg	para	150 - 170	160 - 180	160 - 180	180 - 240	220	170 - 220	180 - 200
10.	Jaja	szt.	-	0.32 - 0.34	0.34	0.22 - 0.36	0.32 - 0.36	0.30	0.25- 0.34
11.	Jabłka	kg	0.60 - 1.00	0.50 - 2.00	0.80 - 1.20	0.80 - 1.50	1.20 - 2.00	-	1.00-1.40
12.	Śliwki	kg	1.00	1.00 - 1.30	1.40	1.00 - 2.50	1.20 - 2.00	1.00 - 1.50	1.20 - 2.50
13.	Gruszki	kg	-	-	-	1.80 - 2.00	1.50-2.00	1.50	1.00-1.80
14.	Aronia	kg	-	-	-	-	2.50	-	2.00
15.	Maliny	kg	-	-	-	-	4.00	-	5.00
16.	Cebula	kg	1.00 - 1.20	0.80 - 1.00	1.00 - 1.20	0.80 - 1.00	1.00 - 1.20	0.80 - 1.00	0.80-1.00
17.	Czosnek	kg	-	-	-	-	7.00-8.00	-	7.00
18.	Czosnek	gł.	0.30 - 0.50	0.60 - 0.80	0.30 - 0.50	-	-	0.40	-
19.	Kapusta	szt.	0.60 - 1.00	1.00 - 1.20	1.00	0.80 - 1.10	1.20 - 1.50	0.80-1.00	1.00-1.50
20.	Kapusta pekińska	kg	-	-	-	-	3.00	-	2.50
21.	Kalafior	szt.	1.00	-	1.10	0.80 - 1.50	1.80-2.00	1.00	1.20-1.50
22.	Ogórki	kg	0.50	0.80 - 1.50	0.80	0.70 - 1.50	1.00 - 1.50	1.00 - 1.50	1.00-1.50
23.	Pomidory	kg	0.50 - 1.30	1.00 - 1.50	0.80 - 1.40	0.50 - 2.00	1.00 - 3.00	1.00 - 1.20	0.80-1.40
24.	Pieczarki	kg	-	-	-	4.00 - 5.00	4.00 - 5.00	-	5.50
25.	Marchew	kg	1.20	0.80 - 1.00	1.00 - 1.20	0.70 - 0.80	0.80-1.20	0.80	0.80
26.	Fasolka szparagowa	kg	-	-	-	-	3.00	-	1.50
27.	Pietruszka	kg	-	3.00	-	3.00	2.50 - 3.00	-	3.00
28.	Miód	kg	12.00 - 14.00	13.00 - 16.00	11.00	-	13.00 - 15.00	14.00	16.00
29.	Buraki czerwone	kg	1.00 - 1.20	1.00	1.00	0.70 - 0.80	1.00	0.60	0.80
30.	Seler	szt.	-	1.50	-	-	-	-	-
31.	Seler	kg	-	-	-	3.00 - 4.00	2.50 - 3.00	2.00	3.00
32.	Por	szt.	-	1.00	-	-	-	-	-
33.	Por	kg	-	-	-	-	3.00-4.00	2.00	3.00
34.	Papryka	kg	1.50	2.00 - 2.50	2.50	1.60 - 2.80	2.20 - 3.50	1.50 - 2.70	2.20-2.60
35.	Rzodkiewka	pęk	-	-	-	-	1.00	-	1.00
36.	Salata	szt.	-	-	-	-	0.50 - 1.20	-	1.00
37.	Ziemiaki	kg	-	0.50 - 0.60	-	0.40	0.40 - 0.60	0.40	0.30-0.50

Wisznice:	zboża	podaż brak	popyt mały
	prosięta	podaż duża	popyt średni
Parczew:	prosięta	podaż mała	popyt mały
	zboża	podaż mała	popyt mały
Piszczał:	zboża	podaż mała	popyt mały
	prosięta	podaż mała	popyt mały
Radzyń Podl:	zboża	podaż mała	popyt mały
	prosięta	podaż mała	popyt średni
Biała Podl:	zboża	podaż średnia	popyt średni
	prosięta	podaż mała	popyt średni
Międzyrzec Podl:	zboża	podaż średnia	popyt średni
	prosięta	podaż średnia	popyt średni
Łuków:	zboża	podaż duża	popyt mały
	Prosięta	podaż mała	popyt mały

Ceny skupu mleka

O S M Łuków (na dzień 31 sierpień 2000 r.)

- jednostka tłuszczu

- 0.10

dopłaty do 1 litra:

-	klasa E	- 0.36
-	klasa I	- 0.20
-	klasa II	- 0.04
-	za posiadanie 1 udziału	- 0.02
-	za posiadanie 2 udziałów	- 0.03
-	za posiadanie 3 udziałów	- 0.04
-	za dostawę ponad 4000 l/mies	- 0.05
-	za dostawę ponad 6000 l/mies	- 0.10
-	za umowę wieloletnią	- 0.06
-	za bezpośredni odbiór	- 0.04
-	za posiadanie świadectwa sanitarnego	- 0.05

Ceny z targowisk w Polsce w okresie 28.08.2000-02.09.2000r.

Lp.	Województwo	Targowisko	Pszenica zł/dt	Żyto zł/dt	Jęczmień zł/dt	Ziemniaki zł/dt	Prosięta zł/parę	Cebula zł/kg
1.	Dolnośląskie	Milicz	55	35	-	40	160	1,00
2.	Dolnośląskie	Wołów	63	42	45	60	150	1,30
3.	Kujawsko-Pomorskie	Koronowo	60	50	60	50	180	1,50
4.	Łódzkie	Opoczno	70	45	60	35	160	1,00
5.	Łódzkie	Ujazd	60	45	55	30	167	1,00
6.	Lubelskie	Chełm	50	-	45	70	160	1,00
7.	Lubelskie	Biłgoraj	60	40	-	40	200	0,85
8.	Lubelskie	Radzyń Podl	50	40	50	50	190	0,90
9.	Lubelskie	Ryki	53	40	44	30	185	0,90
10.	Lubelskie	Zamość	49	35	45	75	175	0,85
11.	Lubelskie	Biała Podl.	62	43	60	60	150	1,50
12.	Lubelskie	Markuszów	43	40	43	60	185	1,10
13.	Lubuskie	Drezdenko	60	40	50	60	170	1,50
14.	Lubuskie	Nowa Sól	56	50	-	50	185	0,80
15.	Małopolskie	Proszowice	43	38	40	26	200	0,45
16.	Małopolskie	Limanowa	65	50	60	40	220	1,30
17.	Mazowieckie	Siedlce	58	45	-	45	220	0,80
18.	Mazowieckie	Ostrołęka	60	40	60	30	180	1,00
19.	Opolskie	Kędzierzyn-Koźle	-	-	-	60	180	1,50
20.	Opolskie	Nysa	-	-	-	-	180	-
21.	Podkarpackie	Mielec	63	46	53	45	210	1,50
22.	Podkarpackie	Przemyśl	50	-	40	40	200	1,20
23.	Pomorskie	Kościerzyna	69	-	53	45	180	0,85
24.	Pomorskie	Dzierżgoń	55	-	-	50	160	-
25.	Podlaskie	Siemiatycze	60	40	60	40	180	1,00
26.	Podlaskie	Sokółka	50	34	50	40	140	1,00
27.	Śląskie	Żywiec	70	-	60	45	260	1,00
28.	Śląskie	Siewierz	70	50	65	30	290	1,20
29.	Świętokrzyskie	Sandomierz	45	-	43	23	215	0,50
30.	Świętokrzyskie	Staszów	48	38	48	29	180	0,95
31.	Warmińsko-Mazurskie	Olecko	55	45	55	40	200	-
32.	Warmińsko-Mazurskie	Szczytno	60	-	55	50	180	1,00
33.	Wielkopolskie	Leszno	56	42	49	45	190	1,00
34.	Wielkopolskie	Konin	60	50	55	40	200	0,90
35.	Zachodnio-Pomorskie	Gryfice	50	-	-	50	200	1,10
36.	Zachodnio-Pomorskie	Sławno	60	35	-	50	165	1,30

Ceny zbóż, żywca wołowego oraz wieprzowego.

ZBOŻA

(ceny w zł / dt 01 -07.09. 2000r.)

REJON PUNKT SKUPU	PSZENICA	JĘCZMIEN	ŻYTO	PSZENŻYTO
Rolimpex-Nasiona Sp. z o.o o/Biała Podl. 21-500 Biała Podlaska ul. Leszczynowa 1	48 - 50	45 - 46	32 - 33	43
PPHU Wola -Pasze Spółka z o.o Biała Podl.	50	45		45
Młyn w Bohukałach			33,40	
Młyn Biała Podlaska			40	
Młyn Gospodarczy Parczew	55		37	
PZM Spółka z o.o Łuków	57,50			
Mieszalnia Pasz J i Z Bajkowscy	46 -50	42-45	33-35	42-45
Cardinal Wisznice			33	
KOJPASZ Dubica	48	45	35	42
Agropol Bedlno k/Radzynia Podlaskiego	48		33	
PPP BACUTIL Bedlno	49			

ŻYWIEC WIEPRZOWY I WOŁOWY

(cena w zł / kg 01-07.09. 2000r.)

REJON PUNKT SKUPU	ŻYWIEC WIEPRZOWY		ŻYWIEC WOŁOWY		
	TUCZNIKI	MACIORY	BUHAJE	JAŁÓWKI	KROWY
Biała Podlaska					
Ubojnia Koszoły	4,20-4,40	2,90	3,70-3,80	3,20-3,40	2,50
Felix Rossosz	4,20	2,20	3,70	3,40	2,20
Parczew					
Parczew-ZM „LMEAT” Łuków	3,90-4,00	2,80	3,40-3,50	3,10-3,20	2,20-2,50
Radzyń Podlaski					
Masarnia-Ubojnia ZEMAT s.c. Wołyń	4,00-4,10	2,20	3,20-3,40	3,0-3,20	2,00-2,20
Łuków					
ZM Łuków	3,70-4,00	2,80-2,90	3,50	3,10	1,90-2,50

Od 04.09.2000 r. do ceny zakupu doliczany jest 3% podatek VAT

Ceny zboża na wybranych giełdach towarowych w Polsce i na świecie

Produkt	Kraj/ miasto	Cena (zł/t)						
		17.01.	14.02	20.03	17.04.	15.05.	14.06.	17.08.
Pszenica								
Konsumpcyjna	Leszno	-	531,50	525,00- 527,50	527,00 - 528,15	540,54 - 563,88	676,05-719,24	566-570,00
Konsumpcyjna	Poznań	-	-	-	-	-	-	685,00
Paszowa	Poznań	-	-	-	-	-	-	510,00
Paszowa	Leszno	-	-	-	-	-	-	516-550,00
Durum	USA	609,30	615,70	606,50	619,50	668,60	654,20	600,80
Miękka, 11 %	Francja	499,20	496,30	477,50- 482,00	500,20 -503,3	496,60 - 505,90	482,30-485,50	444,70- 504,80
Konsumpcyjna	Niemcy	582,90	591,50	575,90	602,20	608,90	595,70	534,10
Jęczmień								
Paszowy(kraj)	Łódź	530,00	505,00	-	530,00	580,00	-	475,00
Paszowy	Leszno	-	-	-	-	-	-	466,00
Paszowy	Francja	510,30	502,60	479,00	504,80	499,70	475,80	453,80
Żyto								
Konsumpcyjne	Poznań	424,50 *	359,73*	370,21- 396,52	350,00 - 373,46	350,35 - 381,25	375,35-438,19	378,00
Konsumpcyjne	Leszno	402,22 *	358,43*	362,39	350,00	350,00 - 370,00	374,51-392,84	386-390,00
Paszowe	Leszno	-	-	-	-	-	-	336,00

* - średnia ważona

Ceny wieprzowiny i wołowiny na wybranych giełdach i rynkach hurtowych w Polsce i na świecie

Produkt	Kraj/ miasto	Cena (zł/t)						
		17.01.	14.02	20.03	17.04.	15.05.	14.06.	17.08.
Wieprzowina								
Póltusze na kraj świeże	Poznań	5,00	4,50	4,60	4,90- 4,95	5,25	5,20	5,60
Póltusze mrożone kl. E, U i R	Lublin	3,03	2,95*	2,80 – 3,00	2,80	3,29- 3,36	-	5,40-5,60
Póltusze kl. E, U i R	Warszawa	3,23	3,50	2,80 – 3,00	2,80- 3,00	-	-	5,40-5,60
Póltusze kl. E	Berlin	5,51 – 6,46	6,06 – 7,00	6,30 – 7,12	6,51- 7,55	6,99- 7,51	7,34-7,76	6,87-7,47
Póltusze kl. U	Berlin	5,19 – 5,51	5,75 – 6,06	6,00 – 6,20	6,41- 6,72	6,78- 7,10	7,02-7,44	6,46-6,97
Póltusze	Słowacja	6,17 – 7,66	5,84 – 7,50	5,76 – 6,24	5,24- 6,31	5,30- 6,28	5,21-6,17	5,68-5,96
Wołowina								
Ćwierci wołowe	Berlin	7,63 – 15,88	8,36 – 16,09	8,03 – 15,46	-	7,83- 15,86	8,08-15,73	9,29-15,15
Ćwierci wołowe (świeże)	Gdańsk	5,15	5,30	5,65	5,60	-	5,50	-

• - cena minimalna

Zalecenia agrotechniczne IUNG na okres jesieni

Zboża

Tegoroczna susza najwięcej szkód wyrządziła w zasiewach zbóż jarych, a ujemny wpływ niedoborów wody ujawnił się szczególnie na glebach lekkich. Ważnym czynnikiem potęgującym negatywny wpływ suszy na wzrost, rozwój i plonowanie zbóż był niski poziom agrotechniki (późny termin siewu, niskie nawożenie mineralne, złe przygotowanie roli i przerzedzone wschody). Możliwości przeciwdziałania skutkom suszy w czasie wegetacji, poprzez zabiegi agrotechniczne były stosunkowo niewielkie. W niektórych sytuacjach, gdy działania agrotechniczne (np. nawożenie azotem, siarczanem magnezu czy nawozami mikroelementowymi) były uzasadnione i zastosowane przyniosły pozytywny efekt. Jednak w wielu przypadkach stres roślin był na tyle głęboki, że zwiększone nakłady na nawożenie okazały się nieuzasadnione i spowodowały dodatkowe straty.

Niedostatek wody w czasie wzrostu roślin może być w wielu przypadkach przyczyną obniżenia wartości siewnej nasion. Podstawowym jej parametrem jest zdolność kielkowania, którą w tym roku należy ocenić, jeśli zamierzamy siać własnym materiałem siewnym. W tym celu należy pobrać próbę ziarna (z kilku miejsc), odliczyć 100 ziaren i nastawić na kielkowanie, a po 8 dniach policzyć ziarniaki skielkowane. Ziarno o zdolności kielkowania poniżej 90 % nie powinno być stosowane do siewu.

Również gorsze warunki wzrostu i rozwoju powodują słabsze wypełnienie ziarniaków i niższą masę 1000 ziaren, która nie powinna odbiegać od średniej dla danego gatunku. Średnie wartości MTZ dla zbóż ozimych są następujące: pszenica 45 g, żyto 45 g, pszenżyto 45 g i jęczmień 40 g. Ziarno drobniejsze niż wymienione nawet o wysokiej zdolności kielkowania należy traktować jako gorszy materiał siewny i użyć w przypadku konieczności.

Należy wysiewać odmiany, które są wierniejsze w plonowaniu oraz mniej narażone na susze wiosenne.

Uprawa gleby i nawożenie

Po zbiorze zbóż, niezależnie od stanu wilgotności gleby, należy wykonać uprawę poźniwną za pomocą agregatu (kultywator, wał strunowy lub brona talerzowa) lub broną talerzową.

Nawet w warunkach suszy rezygnacja z uprawy poźniwnej spowoduje dalsze przesuszenie gleby i pogorszy warunki wykonywania orki siewnej lub zimowej, szczególnie dotyczy to gleb średnich i ciężkich.

Nawożenie pod przyszłe zbiory roślin ozimych nie powinno odbiegać od zalecanego w normalnych warunkach. W gospodarstwach prowadzących ekstensywne gospodarowanie, w których zaniechano nawożenia fosforem lub potasem w roku poprzednim lub jeszcze wcześniej należy zastosować nawozy w ilości co najmniej 50 kg K_2O i 30 kg P_2O_5 /ha. Mniejsze dawki od podanych w warunkach gleb wyczerpanych ze składników nie zapewniają należytego zwiększenia plonu. W warunkach krytycznych można co drugi rok pominąć nawożenie fosforem oraz częściowo zmniejszyć nawożenie azotem, jednak nawożenie potasem powinno zostać utrzymane ze względu na pozytywne oddziaływanie tego składnika na odporność roślin na susze i wymarzanie.

Możliwości przeciwdziałania skutkom suszy w zakresie produkcji pasz

Użytki zielone

Obecnie szczególnie ważne jest pielęgnowanie pastwisk poprzez dokonanie podsiewu nasionami roślin motylkowatych, a także nawożenie azotem i potasem po kolejnych wypasach. Niewielkie dawki N i K_2O około 15-20 kg/ha zastosowane po opadach spowodują widoczny wzrost roślin na pastwisku.

Rośliny motylkowate w siewie czystym oraz w mieszankach z trawami

Plantacje roślin motylkowatych należy podsiewać, gdy obsada koniczyny lub lucerny wynosi poniżej 150 roślin na 1 m². Do podsiewu można użyć życicy wielokwiatowej - 20 kg/ha lub kupkówki pospolitej - 10 kg/ha. Natomiast mieszanki motylkowatych z trawami, szczególnie w drugim i trzecim roku ich użytkowania powinno się nawozić azotem po zbiorze kolejnych pokosów w ilości 30-60 kg N/ha oraz potasem około 60 kg/ha K_2O , gdy wiosną nie zastosowano nawożenia wiosną potasem.

Kukurydza na kiszonkę i na nasiona

Niedobory wilgoci w glebie wystąpiły w początkowym okresie wzrostu i rozwoju tej rośliny. Największa wrażliwość

kukurydzy na niedobór wilgoci przypada przed, podczas i po kwitnieniu. Szczególnie niekorzystnie przebiegał jej rozwój, gdy siano ją w terminie późniejszym - majowym.

Wskutek suszy nastąpiło przerzedzenie plantacji, szczególnie uprawianych na kiszonkę, które są wysiewane gęściej i potrzebują więcej wody. Oprócz zmniejszenia masy plonu może nastąpić zmniejszenie jego wartości pokarmowej.

W tym roku, jeśli jest to możliwe, należy wydłużać okres wegetacji, jednak nie opóźniać zbioru tak, aby nie przekroczyć zawartości suchej masy powyżej poziomu 33 %, powoduje to bowiem ograniczenie strawności paszy. Kukurydza również przemarza w temp. - 1 °C, a uzyskana z przemrożonych roślin kiszonka ma obniżoną wartość pokarmową.

Gdy kukurydzę odchwaszczano herbicydami triazynowymi, należy pamiętać, że preparaty te w warunkach zmniejszonej wilgotności nie rozkładają się całkowicie i będą hamowały wzrost roślin następczych, co ważne jest w przypadku siewu zbóż ozimych. Wtedy odpowiedniejszy będzie siew zbóż jarych w następnym roku.

Poplony ścierniskowe i ozime

Zwiększenie zasobów pasz można osiągnąć poprzez uprawę międzyplonów.

Poplon z takich roślin jak: rzepak, gorczyca, rzodkiew oleista zbiera się przed kwitnieniem tych roślin, a przed przymrozkami - słonecznik.

Uprawa roślin pastewnych na poplon ozimy zapewnia uzyskanie zielonej paszy najwcześniej na wiosnę. Do roślin wysiewanych w poplonach ozimych należą: żyto 180 kg/ha, wysiew 10-20.09; żyto z wyką ozimą (80 + 40) kg/ha, wysiew 1-10.09; pszenżyto- 180 kg/ha, wysiew 10-20.09; życica wielokwiatowa - 30 kg/ha, wysiew 10-25.08.

Zbiór roślin krzyżowych (rzepik, rzepak) rozpoczyna się w fazie pąkowania, a kończy w początkach kwitnienia. Koszenie zbóż z przeznaczeniem na zielonkę można rozpocząć po ukazaniu się na źdźbłę drugiego kolanka do fazy początku kłoszenia. Natomiast mieszankę wyki z żytem zbiera się po wykłoszeniu się żyta a użytkując mieszankę na potrzeby bieżące koszenie rozpoczyna się przed kłoszeniem żyta, a kończy przed kwitnieniem. Życice mogą być wykorzystywane do bieżącego skarmiania na zielonkę, siano lub kiszonkę.

Zalecenia agrotechniczne IUNG na okres lata i jesieni 2000 r.

Kazimiera Kuresza

Zasady dobrego zaprawiania

Poprzez zaprawianie materiału siewnego można ograniczać występowanie ważnych chorób zbóż. Można też zwalczać choroby przenoszące się przez nasiona: głównie pyłkowe i zwarte, śnieć cuchnąca pszenicy, pasiastosc liści jęczmienia, zgorzele siewek oraz ograniczenie rozwoju np. pleśni śniegowej. Zaprawianie może również ochraniać częściowo rośliny w pierwszych stadiach ich rozwoju przed ryńchosporiozą (jęczmień, żyto, pszenżyto) oraz plamistością siatkową jęczmienia. Ponadto stosując zaprawy nasienne można ograniczyć występowanie innych chorób porażających zboża w początkowym okresie wegetacji. Są to zaprawy typu Baytan, które zwalczają oprócz chorób przenoszących się za pośrednictwem nasion, mączniaka prawdziwego zbóż, do fazy strzelania w źdźbło. Wysiew nie zaprawionego ziarna sprawia, że grzyby powodujące choroby zbóż zaczynają swój rozwój równocześnie z kiełkowaniem ziarniaków ograniczając ich rozwój, aby w rezultacie spowodować zamieranie.

Zaprawianie jest jednym z najtańszych środków do produkcji rolnej, a jednocześnie istotnie wpływającym na ilość i jakość uzyskanego plonu.

W celu uzyskania dobrej skuteczności zaprawy należy:

★ zastosować prawidłową dawkę

preparatu na określoną ilość nasion. Większa ilość może spowodować uszkodzenie kielka, natomiast mniejsza nieskuteczność działania,

★ rozdzielenie zaprawy musi być bardzo dokładne tak, aby każde nasionko dostało tę samą ilość substancji czynnej równomiernie rozmieszczonej na całej powierzchni nasienia,

★ przyczepność zaprawy musi być tak duża, aby podczas workowania, transportu i siewu nie nastąpiły straty zaprawy, a cała substancja wraz z nasieniem znalazła się w glebie.

Czynniki wpływające na skuteczność zaprawiania:

Materiał siewny

Jakość nasion, które mają być zaprawione decyduje w dużym stopniu o jakości zaprawiania. Nasiona powinny być jednolite odmianowo i gatunkowo, mieć odpowiednią siłę i energię kiełkowania. Ziarno siewne powinno być oczyszczone, pozbawione pyłu i kurzu, nasion chwastów, połamanych ziaren, plewek, ości oraz innych zanieczyszczeń mechanicznych. Drobinki kurzu i pyłu wiążą duże ilości zaprawy przez co zmniejsza się jej ilość na nasionach. Nie bez znaczenia jest też masa tysiąca ziaren (MTZ). Im większa MTZ, tym większa ilość zaprawy przypada na jedno nasienie, tym lepsza jest

jakość zaprawiania. Drobne nasiona po zaprawieniu na mokro zmniejszają swoją sypkość, co powoduje problemy podczas wysiewu.

Zaprawione ziarno należy przechowywać w chłodnym, suchym i dobrze wietrzonym pomieszczeniu. Jeżeli zachodzi konieczność dłuższego składowania należy sprawdzić zdolność kiełkowania pozostałego do następnego sezonu zapasu ziarna.

Uwaga: Zaprawionego ziarna nie należy przechowywać w workach foliowych - może być użyte wyłącznie do siewu.

Techniki zaprawiania i forma użytkowa preparatu

Na efekt zabiegu duży wpływ ma forma użytkowa preparatu. Powinna być dostosowana do rodzaju posiadanej zaprawiarki, gdyż każda forma zaprawy ma inne właściwości:

★ preparaty z symbolem "DS" są proszkami do suchego zaprawiania ziarna. Nadają się do stosowania w nieskomplikowanych zaprawiarkach. Ich zaletą jest łatwość stosowania, wadą - słaba przyczepność do ziarna oraz duże straty zaprawy.

★ preparaty z symbolem "WS" są proszkami, które stosuje się w zawiesinie wodnej i przeznacza do mokrego zaprawiania ziarna (zbiornik lub naczynie napełnić odpowiednią ilością wody,

Zaprawa	Pszenica ozima	Pszenżyto ozime	Jęczmień ozimy	Żyto ozime
	Zwalczane choroby			
Baytan Univ. 19,5	Zgorzel siewek Pleśń śniegowa Głownia pyląca Śnieć cuchnąca	Zgorzel siewek Pleśń śniegowa	Zgorzel siewek Pleśń śniegowa Głownia pyląca Głownia zwarta	Zgorzel siewek Pleśń śniegowa Głownia źdźbłowa
Funaben T	Zgorzel siewek Pleśń śniegowa Śnieć cuchnąca	Zgorzel siewek Pleśń śniegowa	Zgorzel siewek Pleśń śniegowa	Zgorzel siewek Pleśń śniegowa Głownia źdźbłowa
Oxafun T		Zgorzel siewek	Zgorzel siewek Głownia pyląca Głownia zwarta	Zgorzel siewek
Raxil 2 WS	Zgorzel siewek Głownia pyląca Śnieć cuchnąca	Zgorzel siewek Głownia źdźbłowa	Zgorzel siewek głownie	Pleśń śniegowa Głownia źdźbłowa

następnie dodać odpowiednią ilość preparatu- nie mieszając, aż do opadnięcia zaprawy na dno, następnie zawiesinę dobrze zamieszać). Zaletą jest brak pylenia a wadą - średnia przyczepność do nasion i dość słabe rozmieszczenie na nasionach.

★zaprawy płynne "FS" są gotowymi preparatami wykazującymi dobrą przyczepność. Można je rozcieńczać wodą. Zalety: brak pylenia, dobra przyczepność, dobre rozmieszczenie na ziarnie.

★preparaty "LS" są roztworami przeznaczonymi do zaprawiania ziarna w zaprawiarkach przystosowanych do zapraw ciekłych i zawieszinowych.

Najprostsza technika zaprawiania jest metoda ręczna za pomocą szufli i worków plastikowych. Wymaga to użycia zapraw (DS) lecz nie zapewnia równomierności zaprawiania. Podczas workowania, transportu i siewu występują straty. Można też stosować zaprawiarki bębnowe tanie urządzenia, których można używać małych partii nasion zaprawiając na sucho (DS) lub mocno rozcieńczając wodą (1-2 l wody na 100 kg nasion) (FS, WS).

Trzeba wspomnieć, że używane do zaprawiania betoniarki nie mogą być zanieczyszczone betonem z uwagi na możliwość uszkodzenia. Najlepszym sposobem jest zaprawianie na mokro zaprawiarkami z pierwotnym i wtórnym zaprawianiem.

Zmieniając zaprawę powinno się bardzo dokładnie oczyścić urządzenie z resztek poprzedniej zaprawy, gdyż może to doprowadzić do wytrącania się osadów.

Należy stosować środki ochrony osobistej: ubranie ochronne, rękawice, okulary, maska przeciwpyłowa, w pomieszczeniach o dobrze działającej wentylacji. Zapoznać się z instrukcją stosowania zapraw zamieszczoną na etykiecie. Przykłady zamieszczono w tabelce.

Kazimiera Kuresza

Tradycyjne sposoby przechowywania ziemniaków

Obecnie w Polsce produkcja ziemniaków wynosi 30-35 mln ton, z tego około 25 mln ton przechowywanych jest przez okres od 1 do 9 miesięcy, głównie w kopcach ziemnych i piwnicach, pozostała część w przyzmach technicznych oraz w pomieszczeniach adaptowanych na przechowalnię.

Tylko niewielka część ziemniaków składowana jest w nowoczesnych obiektach przechowalniczych. W czasie przechowywania dochodzi do straty w masie. Poza tym mogą zachodzić niekorzystne zmiany jakościowe, głównie suchej masy, skrobi, witaminy C, zmiana barwy miąższu, obniżenie zdolności do prawidłowego kiełkowania oraz zdrowotności. W celu wyeliminowania strat należy zachować parametry termiczno-wilgotnościowe w poszczególnych etapach przechowywania.

Przechowywanie w kopcach

Dotyczy zarówno ziemniaków paszowych, sadzeniaków, jadalnych i przeznaczonych do przemysłu. Najmniej przydatne są kopce do przechowywania ziemniaków przeznaczonych dla przetwórstwa.

Teren, na którym mają być usytuowane kopce powinien być równy, suchy o przepuszczalnym podłożu z wykonanym odprowadzeniem wód opadowych. W przypadku kopców zagłębionych poziom wód gruntowych nie może przekraczać 1 m, a w celu równomiernego nagrzewania kopca od słońca

należy usytuować go w kierunku północ-południe.

Pryzmę ziemniaków formujemy na wyrównanym podłożu. Szerokość kopca powinna wynosić 180 cm. Usypywanie może odbywać się bezpośrednio z przyczepy lub wywrotki. Po usypaniu przyzmy wymaga wyrównania w formę trójkąta o wysokości do 90 cm. Do pomiaru temperatury należy włożyć rurę z PCV z boku przyzmy na głębokość około 30 cm.

Okrycie kopca powinno składać się z dwóch warstw: jesiennej i zimowej. Okrywa jesienna składa się z warstwy słomy o grubości około 20 cm i ziemi grubości 5-10 cm, ma ona zabezpieczyć przed jesiennymi przymrozkami oraz umożliwić odprowadzenie ciepła i wilgoci. Ziemniaki kopiec można okryć ręcznie, zaczynając od dołu do góry lub mechanicznie - obsypywaczem. Grzbietu kopca o szerokości 30 cm nie należy obsypywać, gdyż z przyzmy ziemniaków jeszcze w tym czasie odparowuje wilgoć. Użyta słoma powinna być sucha i równomiernie rozłożona na całej powierzchni. Tak wykonany kopiec zabezpiecza ziemniaki od początku zimy, gdy

Parametry termiczno-wilgotnościowe w poszczególnych etapach przechowywania ziemniaków

L p.	Etap przechowywania	Rodzaj użytkowania	Temperatura w °C	Wilgotność powietrza w %
1.	Osuszanie	Wszystkie kierunki użytkowania	12-18	75 - 95
2.	Dojrzewanie	Wszystkie kierunki użytkowania	12-18	90 - 95
3.	Schładzanie	Wszystkie kierunki użytkowania	Obniżanie o 0,5-1° C na dobę	90 - 95
4.	Długotrwałe przechowywanie do 8 m-cy	- sadzeniaki - jadalne - przetwórstwo spoż - pasza, przemysł	2 - 6 4 - 6 6 - 8 2 - 4	90 - 95

dokończenie s. 18

temperatura wewnątrz przyzmy spadnie do 3° C. Okrywa zimowa składa się z dwóch warstw: słomy o grubości 10-15 cm i ziemi grubości 15 cm. Słoma na warstwę zimową powinna być sucha, ale może być gorszej jakości, można ją również zastąpić plewami, zgoninami lub liśćmi. Na zimę kopiec należy całkowicie obsypać ziemią. Bardzo ważną czynnością podczas przechowywania ziemniaków w kopcu jest kontrola temperatury. Termometr najlepiej umieścić w połowie kopca, zagłębiając go około 20 cm w ziemniaki. W zależności od rodzaju użytkowania, temperatura przy przechowywaniu powinna wahać się w granicach od 2 do 8°C jak w powyższej tabeli. W przypadku spadku temperatury w ciągu doby o 0,5°C należy dodatkowo kopiec przykryć słomą lub innym materiałem izolacyjnym, kontrolując nadal temperaturę.

Przechowywanie w piwnicach

Użytkowane przez rolników indywidualnych mają pojemność na 15-20 ton ziemniaków. Przechowywanie ziemniaków w piwnicy ma tę zaletę, że można korzystać z nich o każdej porze roku. Wysokość przyzmy powinna wynosić około 120 cm, ponieważ wietrzenie w piwnicy odbywa się drogą naturalną. Chłodne powietrze dostaje się otworami wyspowymi i wentylatorami nad przyzmę ziemniaków i od góry wnika w głąb przyzmy, gdzie następuje wymiana powietrza do głębokości około 100 cm. Zwiększenie wysokości przyzmy w piwnicy do 150 cm jest możliwe przez zastosowanie podłogi ażurowej, umieszczonej 10-15 cm nad podłożem i doprowadzenie powietrza kanałem z zewnątrz. Wadą przechowywania ziemniaków w piwnicach jest brak możliwości wprowadzenia mechanizacji. [1]

Benedykt Lipiński

BHP przy zbiorze roślin okopowych

Zbiór roślin okopowych jest bardzo pracochłonny. Zastosowanie mechanizacji zmniejsza nakłady robocizny o około 50 %. Należy pamiętać, że bezpieczeństwo pracy z maszynami w bardzo dużym stopniu zależy od ich umiejętnej obsługi.

Dlatego zanim uruchomisz maszynę, dokładnie zapoznaj się z instrukcją obsługi. Instrukcję powinien otrzymać przy zakupie maszyny. Jeśli nie jest dość jasno sprecyzowana, zwróć się z prośbą o dokładne wyjaśnienia do sprzedawcy względnie do doradcy. Gdy pożyczasz maszynę, poproś też o instrukcję obsługi i przeszkolenie. Nie uruchamiaj maszyny, jeśli masz jakiegokolwiek wątpliwości.

Aby uniknąć wypadków przy zbiorze okopowych należy przestrzegać następujących zasad:

- ⊛ Pracownicy zbierający ziemniaki za kopaczką gwiazdową powinni znajdować się w odległości co najmniej 5 m.
- ⊛ Nie powinni znajdować się po stronie rozrzutu ziemniaków, ponieważ rozrzucone są również kamienie, które mogłyby zranić pracowników.
- ⊛ Wszelkie naprawy i regulacje wykonuj tylko przy wyłączonym napędzie maszyny i po jej zatrzymaniu.
- ⊛ Nie wolno pracować bez osłon na WOM i innych napędach.
- ⊛ Nie wolno wchodzić na maszynę w czasie pracy i podczas jazdy (wyjątek stanowi kombajn ziemniaczany, ale wchodzić na pomost kombajnu można tylko podczas postoju - przy tej metodzie zbioru musi być sprawny system łączności pomiędzy traktorzystą, a osobami pracującymi na kombajnie).
- ⊛ Nie wolno oczyszczać gwiazdy podczas pracy kopaczki.
- ⊛ Nie wolno oczyszczać przenośników łańcuchowych podczas pracy kopaczki przenośnikowej

i kombajnu ziemniaczanego.

- ⊛ Nie powinien pracować maszynami, jeśli odczuwasz jakiegokolwiek dolegliwości lub masz złe samopoczucie.
- ⊛ Rób przerwy w pracy, gdyż zmęczenie znacznie obniża sprawność fizyczną.
- ⊛ Nie zezwalaj na pracę dzieciom, nawet wtedy gdy wydaje Ci się, że są sprytnie i sprawne, bo w niebezpiecznej sytuacji może zabraknąć im doświadczenia i wyobraźni.
- ⊛ Zadbaj, aby kobiety nie pracowały na ciągniku, gdyż praca ta jest dla nich szkodliwa.
- ⊛ Nie przewoź ludzi w skrzyni rozrzutnika, chyba że wymontujesz wałek przekazu mocy i adapter rozrząsający, a założysz tylną ścianę skrzyni ładunkowej i siedzenia.
- ⊛ Po drogach publicznych należy przewozić maszyny tylko w położeniu transportowym, zabezpieczając uniesione zespoły przed opadnięciem.
- ⊛ Zachowuj szczególną ostrożność przy łączeniu ciągnika z przyczepą, aby uniknąć zmiężdżenia rąk i wypadnięcia sworznia.
- ⊛ Unikaj pracy maszynami na znacznych pochyłościach / większych niż 10 stopni /.

Kupując nowe urządzenie, należy sprawdzić czy jest na nim znak bezpieczeństwa - duża litera B w trójkątnej obwódce. Oznacza się nim sprzęt spełniający wymogi bezpieczeństwa i higieny pracy.

Rolniku pamiętaj, że lepiej pomyśleć i zapobiegać wypadkom, niż patrzeć na skutki swego zaniedbania. [2]

Bazyli Filatiuk

Susza a produkcja trzody chlewnej

Niekorzystna sytuacja na rynku żywca wieprzowego utrzymuje się już od dawna, ale różne są czynniki, które ją warunkują. Na początku 1999 roku rolnicy otrzymywali najniższe ceny za żywca, graniczące lub nawet będące poniżej progu opłacalności. Przyczyną była nadmierna podaż żywca na rynku. W tym roku sytuacja jest również niekorzystna, ale jej podłoże jest zupełnie odmienne.

Spadek plonów zbóż, spowodowany tegoroczną suszą wpłynął niekorzystnie na sytuację paszową trzody chlewnej. Wyraźnie widać to w chowie masowym. W wielu gospodarstwach ogranicza się produkcję tuczników. Obserwuje się też spadek ilości utrzymywanych loch i całkowity brak zainteresowania ich wartością hodowlaną. Z kolei zakłady mięsne próbują nawiązywać kontakty z większymi producentami trzody chlewnej. Spadająca podaż żywca wieprzowego wpłynęła na zwiększenie oferowanej ceny za tuczniaki. Jednocześnie nastąpił wzrost cen pasz przemysłowych, zależnych od ceny surowców nabywanych do ich produkcji. Produkcja żywca wieprzowego prowadzona będzie w tych gospodarstwach, które zebrały odpowiednie ilości pasz oraz tych, które mają dostęp do produktów ubocznych przemysłu rolno - spożywczego.

Przy małej powierzchni gospodarstwa i niewystarczającej ilości zebranego zboża, korzystniejszy może się okazać zakup mieszanek pełnoporcjowych. Ich ceny są niewiele wyższe od cen mieszanek sporządzanych w oparciu o zboża i koncentraty pochodzące z zakupu, a zapewniają zwierzętom wszystkie niezbędne składniki pokarmowe. Również w przypadku skarmiania pasz wyprodukowanych we własnym gospodarstwie i uzupełnianych paszami z zakupu, konieczne jest dokładne zbilansowanie dawki, które umożliwi racjonalne wykorzystanie posiadanych zasobów paszowych.

W gospodarstwach posiadających odpowiednią ilość zbóż i uprawiających rośliny strączkowe, można

zmniejszyć wydatki na zakup koncentratów wysokobiałkowych poprzez częściowe ich zastąpienie nasionami roślin strączkowych. W gospodarstwach, które nie uprawiają roślin strączkowych, poekstrakcyjne śruty - sojowa lub rzepakowa mogą częściowo zastąpić koncentraty wysokobiałkowe. Zamiennikiem zbóż w mieszankach sporządzonych we własnym gospodarstwie mogą być nasiona kukurydzy, która jest coraz powszechniej uprawiana na ziarno, a jej plony w tym roku zaspowiadają się dobrze. Kiszonka z kolb kukurydzy (CCM) jest stosowana sporadycznie, chociaż w okresie suszy może pomóc w zapewnieniu odpowiedniej ilości paszy. Kiszonki tzw. wieloskładnikowe z ziemniaków, kukurydzy i zielonek, wymagają uzupełnienia białka odpowiednimi koncentratami. W lecie możliwość zmniejszenia udziału koncentratów w dawce stwarza zielonka, a przez cały rok susz z zielonek i serwatka. Stosowanie tych pasz jest powszechnie znane.

Obecnie cieszą się powodzeniem produkty uboczne przemysłu rolno-spożywczego, takie jak wysłodki buraczane i wywar ziemniaczany, które mogą zastąpić ziemniaki i zboża. Ich dawkę konieczne należy uzupełnić premiksami, które zapewnią odpowiednią ilość składników mineralnych, witamin i aminokwasów.

Wywar gorzelniany można stosować dla tuczników w dawkach 2-5 kg dziennie na sztukę lub nawet więcej, ale po uprzednim przyzwyczajeniu, w stanie świeżym (jeszcze ciepłym) - gdyż zimny lub nadpsuty powoduje zaburzenia pokarmowe. Gospodar-

stwa zlokalizowane w pobliżu przetwórcy owocowo-warzywnych mogą w niewielkich ilościach w dawce wykorzystywać wytloki jabłkowe lub pomidorowe.

Należy pamiętać, że dawka pokarmowa musi być dokładnie zbilansowana pod względem wszystkich niezbędnych składników pokarmowych, warunkujących uzyskanie oczekiwanych efektów produkcyjnych. Przy problemach z żywieniem trzody chlewnej należy skontaktować się z terenowymi doradcami ds. produkcji zwierzęcej w Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego, którzy udzielą wyczerpujących informacji.

Czesława Mirczewska

Ogłoszenia

Gospodarstwo Rolne w Łukowcach

Marian Potiopa

tel. (083) 343-93-25

kom. 0606-893-042

oferuje: pszenżyto: Fidelio -

I odsiew i Ugo - I odsiew

Leszek Szelągowski

Jezioro 22 tel. (025) 798-40-29

lub 798-39-58 (od 8 do 15)

Tel. 352-15-84 - **sprzedam:**

ciagnik Ursus C-330

i opryskiwacz sadowniczy

Leszek Leśniczek -

Drelów ul. Nowa 56,

tel. 372-02-03

Sprzedam:

*schładzalnik zbiornikowy na mleko
o poj. 425 l. Stan dobry*

Technologia sporządzania kiszzonek dla bydła

Kiszenie to metoda konserwacji polegająca na stworzeniu odpowiednich warunków do rozwoju bakterii fermentacji kwasu mlekowego. Bakterie znajdują się w zakiszonym surowcu.

Do czynników sprzyjającym rozwojowi bakterii tworzących kwas mlekowy należą:

- ★ odpowiednia ilość cukru, jako pożywki dla bakterii kwasu mlekowego,
- ★ dokładne rozdrobnienie,
- ★ właściwa wilgotność surowca,
- ★ szybkie odcięcie dopływu powietrza poprzez staranne ugniecenie, właściwe przykrycie.

Zielonki wilgotne zakiszają się trudniej. W procesie kiszenia powstaje dużo kwasu octowego. Jego intensywny zapach sprawia, że kiszonka jest niechętnie pobierana przez zwierzęta.

Udowodniono, że przez przewiednięcie czy podsuszenie zielonki stwarza się korzystniejsze warunki do prawidłowego przebiegu fermentacji mlekowej i całego procesu kiszenia. Szczególne znaczenie ma to przy kiszeniu pasz wysokobiałkowych o mniejszej zawartości węglowodanów rozpuszczalnych w wodzie i przez podsuszenie i odparowanie części wody następuje zagęszczenie cukrów.

Zielonki przeznaczone do zakiszania dzieli się na dwie grupy:

- Zielonki łatwo kiszące się zawierają dużo cukru. Są to: kukurydza, zielonka z owsa i jęczmienia, liście buraków, mieszanki zbożowo-motylkowe, kapusta pastewna. Do tych zielonek zaleca się stosować dodatki zawierające bakterie kwasu mlekowego - inokulanty. Natomiast dodatek środków zawierających cukier jest zbędny.
- Zielonki trudno kiszące się mają

mało cukru. Do nich należą: trawy łąkowe i pastwiskowe, rośliny motylkowe. Dodatek preparatów stymulujących fermentację mlekową, jak również preparatów mikrobiologicznych - inokulantów jest konieczny.

Dokładne rozdrobnienie zapewnia prawidłowe ugniecenie zielonki w zbiorniku. Wymagana długość sieczki przy zakiszaniu traw i roślin motylkowych wynosi 2-3 cm, zaś kukurydzy 0,5-1,5 cm.

Kukurydza w przeciwieństwie do traw i roślin motylkowych jest rośliną paszową, której wartość kiszonkarska wzrasta wraz z opóźnieniem zbioru. **Wcześniejszy zbiór kukurydzy jest zasadniczym błędem**, gdyż wraz z dojrzewaniem następuje intensywne gromadzenie łatwo przyswajalnych węglowodanów a tym samym maleje procentowa zawartość włókna surowego a wzrasta koncentracja energii i zawartość suchej masy. Kukurydza jest rośliną wrażliwą na przymrozki. Po przemarznięciu należy ją zakiszyć w ciągu 7-10 dni, gdyż później jest zbyt sucha, trudniejsza do ugniatania.

Ze względu na zawartość suchej masy kiszonki możemy podzielić na:

- ★ sporządzane z roślin świeżych - do 20% s.m.,
- ★ z roślin podsuszonych 20- 40% s.m.,
- ★ sianokiszonki - powyżej 40 % s.m..

Nadmierne wysuszenie powoduje duże trudności w ugnieceniu i zapewnieniu warunków beztlenowych. W ciągu dnia i dobrej słonecznej pogody skoszone zielonki tracą około 12 % suchej masy, dlatego

często wystarczy rano skosić, w ciągu dnia przewrócić pokos i po południu już zebrać.

Według badań niemieckich z 1 tony zielonki z trwałych użytków zielonych, w zależności od formy, w jakiej jest skarmiana można otrzymać:

- ★ 333 l mleka przy skarmianiu świeżej zielonki,
- ★ 262 l przy skarmianiu sianokiszonki,
- ★ 244 l przy skarmianiu kiszonki,
- ★ 80 l przy skarmianiu siana suszonego na pokosach.

Szybkość sporządzenia kiszonki i zamknięcia zbiornika jest czynnikiem decydującym o jej jakości, ponieważ wówczas proces fermentacji w całej masie przebiega jednako. Napełnienie i przykrycie pryzmy czy zbiornika powinno odbyć się w krótkim czasie nie dłużej niż w ciągu trzech dni. Wszystkie kiszonki i sianokiszonki należy przykryć folią. Najlepsze są folie koloru czarnego, bardzo wytrzymałe na wszelkiego rodzaju uszkodzenia mechaniczne. Folię obciążamy ziemią czy zużytymi oponami. ■

Antonina Strącicka.

Ogłoszenia

Tel. 352-15-84

Sprzedam ciągnik Ursus C-330

Marek Bałaszczuk

21-580 Wisznice ul.

Dubica 7, tel. (083) 378-22-46

wykonuje: usługi stolarskie,
na zamówienie meble kuchenne,
(stoły, ławy, regaty), pokojowe

A jednak mleko !

Iwona i Mirosław Paszkowie mieszkają w Szóstce (gm. Drelów). Gospodarstwo rolne przejęli w 1996 r. od rodziców Mirosława, którzy nadal aktywnie pomagają im, służąc radą i doświadczeniem.

Powierzchnia gospodarstwa wynosi 20 ha użytków rolnych i utrzymywano w nim 8 krów mlecznych oraz zajmowano się produkcją tuczników - ok. 100 szt./rocznie.

W roku 1997 państwo Paszkowie postanowili zająć się tylko produkcją mleka. Zapadła decyzja o sukcesywnym powiększaniu pogłowia bydła mlecznego do 28 sztuk.

Modernizację obory i pomieszczenie do przechowywania mleka młodzi rolnicy przeprowadzili za własne fundusze, natomiast dojarke przewodową i zbiornik na mleko o poj. 1400 l. mogli zakupić i zainstalować dzięki udzielonemu kredytowi przez SM „SPOMLEK” w Radzynie Podlaskim.

Uwieńczeniem tych działań było uzyskanie jesienią 1998 roku atestu sanitarno-weterynaryjnego na mleko.

Obecnie państwo Paszkowie gospodarują na 29 ha UR, z czego 19 ha stanowią grunty orne, a 10 ha użytki

zielone. Produkcja roślinna w gospodarstwie przeznaczona jest w całości na potrzeby utrzymywanego bydła.

W strukturze zasiewów znajduje się kukurydza o pow. 4 ha z przeznaczeniem na kiszonkę, żyto o pow. 3 ha na kiszonkę oraz 12,5 ha zboże na paszę. Z I i II pokosu trawy z łąk sporządzana jest sianokiszonka w pryzmie. Jakością i wartością pokarmową nie odbiega od sianokiszonki sporządzanej w belach cylindrycznych, której koszt produkcji jest o wiele większy.

Mając do dyspozycji sianokiszonkę, kiszonkę z kukurydzy i żyta oraz paszę treściwą rolnik ma możliwość prawidłowego zbilansowania dawek żywieniowych.

Na przełomie 1998 i 1999 roku za pośrednictwem SM „SPOMLEK” w Radzynie Podlaskim zakupiono 6 jałówek hodowlanych importowanych z Niemiec.

Obecnie w gospodarstwie utrzymywanych jest 20 krów mlecznych.

Obora znajduje się pod kontrolą użytkowości mlecznej, o średniej wydajności od krowy 6500 l rocznie. Osiągane jest to poprzez indywidualne znormalizowane żywienie krów oraz podnoszenie wartości genetycznej.

Przy pozyskiwaniu mleka szczególną uwagę zwraca się na: jakość pasz i żywienie, stan zdrowotny wymienia, czystość krów i higienę osobistą obsługi, naczyń i sprzętu udojowego.

Sprzedawane mleko w klasie ekstra jest odbierane bezpośrednio z gospodarstwa przez SM „SPOMLEK” w Radzynie Podlaskim.

Gospodarstwo posiada komplet sprzętu do uprawy ziemi i zbioru ziemiopłodów. Posiada ciągniki - MTZ, C-360, T-25 jak również silos zbożowy typu BIN.

Mimo trudnej sytuacji ekonomiczno-rynkowej zwłaszcza w rolnictwie państwo Paszkowie postanowili, że będą żyć i pracować na wsi. Otwartość na wiedzę i umiejętność dostosowania się do realiów gospodarki rynkowej oraz pracowitość sprawiły, że gospodarstwo wciąż się rozwija i jest zaliczane do najlepszych w gminie. ■

**Marianna Nekreś
PZDR Biała Podlaska**

Prawidłowy odchow ciałat

To on w dużym stopniu decyduje o przyszłości produkcyjności dorosłych zwierząt tak w produkcji mleka jak mięsa. Należy więc bacznie zwrócić uwagę na odchow ciałat.

Ważne jest, aby narodzone cielę napiło się siary tak szybko, jak to jest możliwe, nie później niż po dwóch godzinach życia. Uwarunkowane jest to zawartością przeciwciał odpornościowych, których po wycieleniu jest najwięcej oraz największą przepuszczalnością ścian jelitowych. Jednorazowo ilość siary nie powinna przekraczać 1,5-2,0 l, ponieważ może dochodzić do przepełnienia trawienca i fermentacji siary powodującej biegunki. Ilość siary przez pierwsze 5-7 dni należy dawkować 3-4 krotnie w porcjach 2-2,5 l. Od 7 dnia można wprowadzić stopniowo preparaty mlekozastępcze, tj. 7-8 dzień poić cielę dwa razy mlekiem,

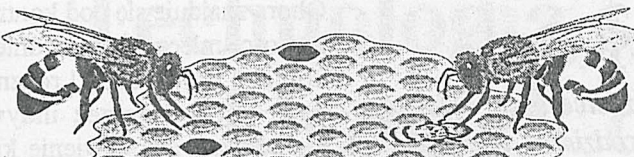
a jeden raz preparatem mlekozastępczym, 9-10 dzień dwa razy preparatem zastępczym a raz mlekiem. Pójdło mlekozastępcze przygotowywać według zaleceń producenta.

Niezależnie od żywienia mlekiem i preparatami mleko-pochodnymi należy dążyć do jak najszybszego wprowadzenia pasz objętościowych, które warunkują funkcjonalny rozwój żwacza. Wprowadzamy bardzo dobrej jakości siano, srukę owsianą, gniecioną, kukurydzianą, a w szczególności mieszanki pełnoporcjowe „starter”, C-J. Od 2-3 tygodnia zwierzę powinno dostać czystą wodę do picia, gdyż

zapotrzebowanie na płyny jest wyższe aniżeli ilość preparatu mlekozastępczego. Z chwilą pobierania większej ilości pasz objętościowych i mieszanek treściwych można stopniowo wycofać preparaty mlekozastępcze tj. w około 8 tygodniu życia. Po wycofaniu preparatów zwiększamy udział pasz pełnoporcjowych, tak aby skarmianie wzrosło do 2 kg dziennie.

W całym okresie odchowu ciałatom należy zapewnić odpowiednie warunki sanitarne, a w szczególności zadbać o higienę podawania pasz. Pasze podawać zawsze świeże wymieniając 2-razy dziennie, a stosowane naczynia dokładnie czyścić. Te prawidłowości odchowu młodych zwierząt wpłyną pozytywnie na kondycję i produkcyjność dorosłych osobników, co jest celem osiągnięcia lepszych wyników finansowych. ■

inż. Jerzy Bajda

Porady pszczelarskie

Dokarmianie pszczół na zimę powinno być zakończone około 15 września. Po wlaniu ostatniej dawki syropu i wybraniu jej przez pszczoły należy wyjąć z uli podkarmiaczki. Przy tej okazji można spojrzeć na skrajny plaster i sprawdzić, czy jest on na większości powierzchni wypełniony syropem. Jeśli tak nie jest, a ramkę tę obsiadają pszczoły, powinno się pozostawić podkarmiaczkę i wlać do niej wieczorem jeszcze jedną porcję syropu. Błędne jest przekarmianie rodzin, tj. podawanie więcej pokarmu niż wynika to z norm. Całkowite wypełnienie plastrów zapasem powoduje, że pszczoły do zawiązania kłębu mają praktycznie tylko uliczki między ramkami. Zwiększa to znacznie rozproszenie kłębu, a co istotniejsze, zmusza pszczoły do zupełnie zbędnego ogrzewania znacznej masy pokarmu, na którym siedzą. Zużycie pokarmu w pierwszym okresie zimy jest bardzo małe i w zasadzie jego wyraźny nadmiar utrzymuje się do lutego, a później dość mocno ogranicza matkę w czerwieniu. Stąd wniosek, że lepiej pszczołom dać mniej pokarmu niż przewiduje norma, zamiast je przekarmić.

Wyjmując podkarmiaczki można też zorientować się, czy gniazdo nie jest za obszerne. Jeżeli widać, że pszczoły nie obsiadają skrajnej ramki, należy ją zabrać z ula. Nie można

już wtedy przestawiać ramek, gdyż pszczoły same w trakcie karmienia rozkładają sobie prawidłowo pokarm w gnieździe.

Wyjęte z uli podkarmiaczki najlepiej jest od razu wyczyścić i umyć. Nie należy pozostawiać w nich resztek syropu, gdyż sfermentują one w magazynie.

Po wyjęciu podkarmiaczek nie zakłada się w ulach dodatkowego ocieplenia (oprócz tego, które jest w nich przez cały sezon). Jedyne ocieplenie powinny więc stanowić słomiane maty boczne, a od góry poduszka lub 2-3 miękkie płyty pilśniowe. Nadmierne ocieplanie gniazd jest częstym błędem. Nie jest ono niebezpieczne, gdy zima jest mroźna. Jeżeli jednak przebiega stosunkowo łagodna, to nadmierne ocieplanie gniazd szkodzi. Stwierdzono, że w ulach z ciasnymi i zbyt mocno ocieplonymi gniazdami w łagodne zimy przemiana materii w rodzinach jest tak intensywna, że powoduje gorszy ich rozwój wiosną na skutek wyczerpania pszczół. Nadmierne ocieplenie gniazd wiąże się często z ich zawilgoceniem.

Bardzo niekorzystna jest sytuacja, w której po skończeniu dokarmiania w ulu znajduje się dużo czerwii i matka czerwii nadal. Stwierdzono, że pszczoły wygryzające się tak późno źle zimują i często właśnie dominują w osypie zimowym. Poza tym

starsze pszczoły obarczone karmieniem larw też znacznie krócej żyją. Stwierdzono na przykład, że te, które były karmicielkami przed zimą, żyły średnio 60 dni, podczas gdy przeciętne życie nie karmiące larw, trwało 188 dni. Poza tym stwierdzono, że pszczoły jesienią zjadają ok. 30% czerwii pszczelego w różnym wieku. Jeżeli więc okazuje się, że mimo zakończenia dokarmiania pszczoły wychowują nadal znaczne ilości czerwii (dzieje się tak np. w czasie ciepłej jesieni, zwłaszcza u pszczół rasy kaukaskiej), dobrze jest usunąć górne ocieplenie i zwiększyć wentylację gniazd przez poszerzenie wylotów lub otwarcie wylotów zapasowych. Dopiero po nastaniu mrozów ocieplenie można znowu założyć, a wylotki nieco ścieśnić. Według zaleceń na 1 ramkę zimującej rodziny powinno się pozostawić 1 cm² wylotu. Wydaje się jednak, że jest to niezbędne minimum. Lepiej, gdy wylot jest trochę za duży niż za mały. Dlatego też po zakończeniu karmienia gdy ryzyko rabunków nie jest już tak duże, wyloty można nieco powiększyć.

We wrześniu i październiku bardzo często do uli o zbyt wysokich wylotkach dostają się myszy. Mogą zniszczyć w ulach maty, większość plastrów, a i straty wśród pszczół są często tak duże, że rodzina zimująca w towarzystwie myszy nie jest produkcyjna na wiosnę. Wylot powinien mieć więc stałą wysokość nie większą niż 8 mm i regulowaną szerokość. W końcu września pszczoły powinny już być właściwie przygotowane do zimy. ■

Marian Kałabun
op. spec. d/s produkcji pasiecznej

Norma wielkości zapasów zimowych w zależności od wielkości rodziny.

TYP ULA	Ilość pokarmu zimowego w zależności od liczby ramek w zimującej rodzinie (kg)											
	Liczba ramek											
	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Dadanta 435 x 300	8,6	9,8	11,4	13,0	14,4	15,8	17,0	18,2	-	-	-	-
Wielkopolski 360 x 260	7,4	9,0	10,5	11,9	13,2	14,4	15,5	16,5	17,5	18,5	-	-
Wielokorpusowy 435 x 230	-	-	11,2	13,8	14,2	15,5	16,5	17,5	18,5	19,5	-	-
Wielokorpusowy 360 x 230	-	-	9,0	10,5	11,5	12,5	13,5	14,0	15,0	16,0	17	-
Warszawski poszerzony	7,8	9,5	11,1	12,6	14,0	15,3	16,5	17,6	-	-	-	-
Warszawski zwykły	7,6	9,3	10,0	12,3	13,6	15,1	16,0	17,1	18,0	-	-	-

Jak u Franciszkanów za piecem

We wsi Stoczek (gmina Czemierniki) mieszkało rodzeństwo Jan i Marianna Machonio-wie. Jan był sparaliżowany. Jego siostra opiekowała się nim przez 17 lat. I od 20 lat ciągle mówiła: "tu będzie kościół". Uwierzyła w to do tego stopnia, że chodziła po okolicznych polach, zbierając kamienie na jego budowę. A ludzie patrzyli z politowaniem. Nie wierzyli, że ktoś chciałby w tym skromnym domku w krzakach wybudować kościół. *Nam to się wydaje nieraz dziwne, jakimi ścieżkami Bóg nam podtyka jakieś pomysły, tylko my musimy je realizować* - mówi brat Stefan. Bo jednak kamienie się przydały...

Kościół jest

A właściwie pół. Nie ma dachu. Nie szkodzi. Msze są pod gołym niebem. Jednak nie tylko dachu tu brakuje. Nie ma tutaj jeszcze planowanego Domu Opieki Społecznej. Nie ma też pieniędzy. A co jest? Są fundamenty, jest patron dzieła - św. Antoni i duchowy mikroklimat. Aha, jest jeszcze nadzieja i optymizm dwóch zakonników i wielkie plany.

10 lat temu Zakon Franciszkanów postanowił wybudować Dom Opieki w gospodarstwie ofiarowanym przez rodzeństwo Machoniów. Ma pomieścić 60 osób - starszych rolników z regionu, w tym 20 obłożnie chorych, ośrodek opieki medycznej oraz pomieszczenia dla sióstr opiekujących się całością. Ale nie będzie to tylko dożywotnia przechowalnia. Brat Stefan wie, że dach nad głową i pełny brzuch to nie wszystko. *"Ten teren rolnikom odpowiada. Będą mieszkać na parterze, uprawiać ogródki, spacerować, łowić ryby; żeby czuli się tu jak u siebie. Gdyby zamknąć ich w bloku to by umarli z tęsknoty! Mam mamę, która leży już 18 lat, po SM. Ja wiem co to znaczy mieć chorego w domu..."*

Niestety już od roku budowa stoi. Mam nadzieję, że w tym roku zalejemy stropy, żeby nie niszczało. Chętnie na darczyńców, którzy mają za dużo i podzielą się. Do tej pory tak właśnie było. 10.06 br. na Agrykoli w Warszawie, Fundacja im. św. Antoniego, której wiceprezesem jest brat Stefan, zorganizowała koncert dobroczynności połączony ze zbiórką pieniędzy na ten cel. Ale jak dotąd ich nie widać.

Na koparce i wśród pszczoł
Oprócz kwestowania w kraju i zagranicą, brat Stefan ciężko pracuje

w Stoczku - jest do tego przyzwyczajony od dzieciństwa. Sam kopie trzy stawy hodowlane (60 arów)! Nikogo we wsi już nie dziwi widok zakonnika w starej, linowej koparce. Ziemia ze stawów przydała się pod budowę Domu. Jeśli wszystko się powiedzie, będzie 600 kg karpia do sprzedania. Wokół stawów posadził wierzbowe płoty symbolizujące dziesiątki różańca. *Tutaj dziadki będą łowić ryby!* - cieszy się zakonnik.

Są też pszczoły (50 rojów). Niedługo będą mieszkać w poliuretanowych ulach. Ramki i daszki są już zrobione. Brat Stefan pszczoły uwielbia. W końcu to jego uzdrowicielki. Dzięki uzadleniom pozbył się reumatyzmu. Przyszłych pensjonariuszy też zamierza leczyć apiterapią. *"Miodu nie wywożę, rozchodzi się ode mnie z podwórka"*. W tym roku jest go mało ze względu na suszę - tylko 6 l z roju, ale niektórzy w ogóle nie zebrali. Gdyby było wilgotno i temperatura 18-20°C, to udałoby się ściągnąć po 20 l. Jest aromatyczny, a pożytku dużo. Sieje gorczycę, pszenicę dla karpia, grykę i dużo facellii, w której słychać pracowite brzęczenie. W tym roku były przymrozki i susza, i późniejsza facelia nie udała się. Ale brat ma sposób na powiększenie pożytku. Gorczycę rozdaje za darmo, tym, którzy ją posieją w promieniu 2 km od pasieki.

Gospodarstwo będzie ekologiczne...

...za dwa lata - oficjalnie, na papierku, bo faktycznie jest już od 10 lat. Dlaczego ekologiczne? Bo Franciszkanie pamiętają co kochał św. Franciszek.

*"...Panie bądź pochwalony
Przez naszą siostrę ziemię,
Która nas żywi, chowa
I rodzi różne owoce,
Barwne kwiaty i zioła..."*

Pieśń słoneczną św. Franciszka - patrona ekologów, bracia śpiewają często, hucznie i optymistycznie.

"Jak ekologicznie zwalczam chwasty? Fundacja zorganizowała dzieciom wycieczkę i dofinansowuje wycieczki szkolne. Dzieci widzą, że coś się dla nich robi, przychodzą i wyrwają". W przyszłości być może będzie go stać na brony lub sprzęt do zwalczania chwastów gazem. Pestycydy nie były tu używane, bo pszczoły przechodzą ich zapachem, siadając na przyskanych chwastach i nie są potem wpuszczane do ula.

Stosowany nawóz z kurników, przed wywiezieniem na pole, musi być sezonowany 2 lata. Wtedy rozkładają się zawarte w nich szkodliwe substancje (np.: antybiotyki) i nasiona chwastów. Po tym okresie obornik ze słomą z gorczycy jest wykorzystywany jako kompost. Na razie z zasiewów korzystają głównie pszczoły i karpie. Wkrótce Franciszkanie powiększą areal upraw, ponieważ ekologiczne plony trafiają na stół mieszkańców Domu Opieki.

Wies również skorzystała..

...z sąsiedztwa Franciszkanów. Około 40 gospodarstw będzie miało możliwość odprowadzenia ścieków do oczyszczalni. Wreszcie nie będą trafiać do rowu i zanieczyszczać stawów brata. *Razem z wójtem chodziliśmy i namawiałem, bo przecież kiedyś będą rozliczani ze ścieków, skoro jest pobór wody. Dom Pomocy się buduje to i oni skorzystają.*

Ciąg dalszy na s.24

Im więcej ludzi się zgodzi - tym tańiej. Tak samo z telefonami. Wieś jest rozproszona i trzeba było 17 km kabla, żeby założyć 49 telefonów. Teraz mają je wszyscy. Brat Stefan kopał rowy i razem z wójtem był ży-rantem wsi. Omnibus - mówią ludzie o zakonniku - ten to na miejscu nie usiedzi!. Podobno nie ma takiej rze-czy, którą by się nie zainteresował i nie próbował rozgryźć. Radzi się, pyta, ale ma swoje zdanie. Kiedyś przyjechał fachowiec kopać studnię. Brat po oględzinach jego sprzętu po-wiedział, że sam taniej ludziom do-prowadzi wodę. I wybił kilka studni w okolicy! Za to w zimie odśnieża drogi i wyciąga z zasp okolicznych mieszkańców, przyjezdnych, a cza-sem nawet...pomoc drogową! . Wy-ciąga również ciągniki z grzęzawisk i ludzi z życiowych kłopotów Pracowitość - wrodzona, życzliwość fran-ciszkańska, gotowość pomocy i nie-oglądanie się na wynagrodzenie. Słu-chając opowieści o bracie wraca - w tych trudnych czasach nadwątlona - wiara w ludzi. Ale brat Stefan nie widzi w tym nic nadzwyczajnego- Mam sprzęt - to jeżdżę- wzrusza ramionami. Jedni patrzą na niego z mi-łością, inni z zazdrością, ale wszyscy - z podziwem. Za złote ręce i złote serce - Bóg zapłać.

Chcących wesprzeć ofiarą dzieło Franciszkanów, prosimy o przesłanie jej na konto:

Fundacja Pomocy Społecznej

im. św. Antoniego

Konto: Bank Pekao S.A. VI

O/Warszawa

12401082-43006696-2700-401112-001

lub można przysyłać bezpośrednio na adres **Franciszkańskiego**

Domu Pomocy Społecznej:

Franciszkanie

Stoczek 133

21 - 306 Czemierniki

tel. (+ 48 - 0 - 83) 351 50 22

W intencji ofiarodawców, w każdy wtorek odprawia się msza św. za wsta-wiennictwem św. Antoniego - skarb-nika ubogich.

Jolanta Kotlarek

Uprawa i znaczenie czosnku ozimego

Czosnek jest warzywem użytkowanym głównie jako przy-prawa kuchenna, w przemyśle mięsnym, rybnym, warzyw-nym, oraz w farmaceutycznym .

Jest rośliną wytrzymałą na ni-skie temperatury, świetnie zimu-je w gruncie. Wiosną rozpoczy-na wzrost w temperaturze 3-5°C.

Do wytworzenia zgrubienia wymaga działania niskiej tem-peratury, 0 - 10°C przez 1 - 2 miesi-ec. Posiada duże wyma-gania wodne.

Największe zapotrzebowanie na wodę przypada na miesiąc maj i czerwiec. Czosnek wymaga gleb żyznych o dużej zawartości próchnicy. Uprawiamy go w dru-gim roku po oborniku.

Przy sadzeniu jesiennym, mie-siąc wcześniej wykonujemy orkę głęboką 25 - 30 cm i bronowanie.

Przy nawożeniu mineralnym należy zachować stosunek N : P : K jak 2 : 3 : 3 . Wielkość dawki uzależniona jest od zasobności gleby w składniki pokarmowe.

Czosnek sadzony jesienią na-wozimy azotem jednorazowo na wiosnę, po wejściu roślin. Je-sienny termin sadzenia rozpoczy-namy od połowy października do końca listopada , tak aby rośliny zdążyły się ukorzenieć przed mro-zem, lecz nie rozrosły się nad-miernie. Czosnek sadi się w pozycji pionowej, piętą w dół i dokładnie ugniata ziemię wokół ząbków.

Głębokość przykrycia przy sa-dzeniu jesiennym wynosi 5 - 8 cm.

Do obsadzenia 1 hektara po-trzeba 350 - 1500 kg ząbków. Ich wielkość ma duży wpływ na plon.

Zabiegi pielęgnacyjne polega-ją na spulchnianiu gleby, zwal-caniu chwastów.

Czosnek zbieramy, gdy połowa roślin ma złamany szczypior. Wy-rywamy i układamy w rzędach tak, aby główki czosnku z jednego rzę-du były przykryte szczypiorem z rzędu następnego.

Wyrwany czosnek pozosta-wiamy na polu przez kilka dni, a następnie przewożymy do po-mieszczenia.

W cebuli czosnku są zawarte związki siarkowe, lotne związki bakteriobójcze, tłuszcz, witamina C. Działa odkażająco (bakteriobój-czo) obniża ciśnienie krwi, pobu-dza wydzielanie soków trawien-nych. Stosowany jest w zaburze-niach przewodów pokarmowego, biegunkach, wzdęciach, przewle-łych nieżytach żołądka i jelit, w chorobach dróg oddechowych (nie-żyt oskrzeli i gardła, astma). Po-maga przy miażdżycy (sklerozie), nadciśnieniu, opóźnia procesy sta-żenia się tkanek organizmu.

Zewnętrznie może być stosowa-ny do okładów na trudno gojące się i zakażone rany, oparzenia, owrzodzenia i grzybice skóry. Nalewka spirytusowa z czosnku łagodzi bóle reumatyczne. Oto spo-sób jej przyrządzania:

- 10 dag świeżego czosnku utrzeć na miazgę i zalać szklanką spi-rytusu.
- Odstawić na tydzień, następnie wycisnąć przez płótno.
- Do uzyskanej nalewki można dodać kilka kropli miętowych (2 części nalewki, 1 część kropli).
- Pić 3-5 razy dziennie po 20 kropli .

Celińska Alicja ZDR Łuków

"Wielu małych ludzi, czyniąc w wielu małych miejscach
wiele małych rzeczy, może zmienić oblicze świata."

(przysłowie)

My- mieszkańcy- wiemy lepiej

Przemiany społeczno - gospodarcze zachodzące w Polsce spowodowały, że niektóre obszary kraju, głównie tereny wiejskie, znalazły się w bardzo niekorzystnej sytuacji. Podstawowy problem obszarów wiejskich: restrukturyzacja rolnictwa nadal pozostaje nie rozwiązany.

Czy jednak bierne oczekiwanie na zmiany jest dobrym wyjściem?

Tego typu podejście prowadzi do stagnacji i uzależnienia. Ludzie uzależniają się od czynników oficjalnych, oczekując od nich rozwiązania problemów na szczeblu lokalnym.

Większość tych spraw powinni rozwiązywać sami mieszkańcy, którzy najlepiej znają lokalne warunki i potrzeby. Władze samorządowe odejdą, zostaną wybrane nowe, a oni nadal będą żyć i działać w swojej miejscowości. Niestety mieszkańcy wsi nie zawsze zdają sobie sprawę z posiadanych możliwości.

Chodzi więc o to, by w pierwszym rzędzie ocenić własne zasoby, a następnie postawić pytanie: co należy zmienić aby z tego czym dysponujemy, zrobić lepszy użytek? Aby określić posiadane zasoby, możemy wydzielić pięć bogactw gospodarki lokalnej, mających decydujące znaczenie dla dobrobytu miejscowej społeczności i rozwoju lokalnej gospodarki.

- ❖ **Zasoby naturalne;** bogactwa naturalne oraz usługi (np.: żywność, lasy, minerały, zasoby wodne, struktura gleby, klimat, rezerваты przyrody, usługi turystyczne, pozyskiwanie energii z naturalnych źródeł)
- ❖ **Kapitał społeczny;** spójna społeczność, więzi międzyludzkie

(np.: wzajemna pomoc i współpraca, stowarzyszenia, związki i organizacje społeczne)

- ❖ **Kapitał ludzki;** sytuacja i status indywidualnych członków społeczności (np.: poziom wykształcenia, kwalifikacje zawodowe, możliwości pracy)
- ❖ **Kapitał fizyczny;** infrastruktura lokalna (np.: drogi, mosty, komunikacja, domy prywatne, inne budynki, targowiska, transport)
- ❖ **Kapitał finansowy;** (np.: dostępność kredytów, oszczędności, subsydia, granty)

Dzięki właściwej polityce, wdrażaniu odpowiednich planów, oraz działaniom instytucjonalnym można wymienione bogactwa spożytkować w taki sposób, by przyniosły wymierne korzyści.

J. Pretty¹ twierdzi, iż można tego dokonać przestrzegając pięciu następujących zasad:

1. Eliminowanie niepotrzebnych "wycieków" kapitału, wykorzystując własne zasoby, zamiast sprostować je z zewnątrz np.
 - ❖ promowanie i rozwijanie lokalnego biznesu,
 - ❖ rozwój lokalnego handlu i sprzedaży bezpośredniej,
 - ❖ wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii (wiatru, wody, biomasy).
2. Przetwarzanie zasobów finansowych w obrębie społeczności, a więc kupowanie lokalnych wyrobów i korzystanie z lokalnych usług.
3. Podnoszenie wartości produktów lokalnych przed sprzedażem ich na zewnątrz.

Służą temu np.:

- ❖ rozwój miejscowego przetwórstwa i wytwórczości,
- ❖ agroturystyka,
- ❖ rozbudowa lokalnej sieci handlowej,
- ❖ systemy znakowania, etykiety i inne symbole, pozwalające identyfikować produkty z miejscem ich pochodzenia.

4. Zrzeszanie się i tworzenie organizacyjnych powiązań zarówno między osobami jak również instytucjami w celu budowania wzajemnego zaufania i nowych form współpracy i wymiany.

5. Przyciąganie zasobów zewnętrznych: kapitału, kwalifikacji, nowych technik.

Zasady te podkreślają znaczenie pełnego wykorzystania zasobów lokalnych, a dopiero potem mówią o sięganiu po zasoby zewnętrzne. Celem tego programu nie jest tworzenie niezależnych, samowystarczalnych społeczności lecz pomysł gospodarki rozwijającej się od wewnątrz. To mieszkańcy danej społeczności są bowiem najlepszymi specjalistami w swoim regionie i to właśnie oni mają odpowiednią wiedzę aby pobudzić lokalną aktywność oraz uruchomić wewnętrzne zasoby. ■

*Katarzyna Karmasz
na podstawie: Pretty J.*

*"O rozwoju gospodarki lokalnej."
Fundacja Wspomagania Wsi,
Warszawa 2000 r.*

PRONAR

Narew 17-210 Narew

woj. podlaskie

ul. Mickiewicza 101A

tel./fax (0 85) 681 63 29, 681 64 29,
tel kom. 090 265 466, 090 265 467

*producent ciągników rolniczych.
Od miesiąca czerwca bieżącego roku
rolnicy będą mieli możliwość naby-
cia ciągników z nową, opracowaną
z uwzględnieniem cennych uwag
użytkowników, wygodną kabiną za-
pewniającą wysoki komfort oraz do-
skonale pole widzenia.*

*Drzewa moje ojczyste! jeśli niebo zdarzy
 Bym wrócił was oglądać, przyjaciele starzy,
 Czyli was znajdzie jeszcze? czy dotąd żyjecie? /.../
 Pomniki nasze! ileż co rok was pożera
 Kupiecka lub rządowa, moskiewska siekiera
 Adam Mickiewicz: Pan Tadeusz, IV, 23-25 i 35-42*

Pomniki przyrody południowego Podlasia

Ochrona przyrody jest pojęciem bardzo szerokim. Obejmuje jednocześnie ochronę krajobrazu, pozostałości ekosystemów pierwotnych, miejsc rozrodu i bytowania wszystkich gatunków i ochronę swoistości. Odnosi się ona zarówno do ochrony systemów ekologicznych jak i konkretnych pojedynczych bądź grup osobników nie tworzących zwartych populacji. Dla ochrony tych obiektów niezbędne jest minimum wiedzy na temat ekologii jak i zagadnień prawno-administracyjnych, umożliwiającej zachowanie tych obiektów pomimo ich kresu fizjologicznego.

W terminologii przyjętej w Polsce pojęcie "pomnika przyrody" używane jest w znaczeniu bliskim intencjom jego twórcy. Do pomników przyrody zaliczamy pojedyncze twory przyrody jak: okazałe zabytkowe drzewa, grupy drzew, aleje, głazy narzutowe, wychodnie skał, wywierzyśka, źródła, wodospady, skałki, jary, jaskinie itp.

Uznawanie za pomniki przyrody poszczególnych tworów przyrody lub ich skupień przeprowadza się na podstawie art. 13 ustawy z dnia 16 października 1991r. o ochronie przyrody. Decyzje w tych sprawach należą do wojewodów. W rozporządzeniu uznającym dany twór przyrody za pomnik przyrody określą się równocześnie ograniczenia i zakazy wprowadzone na podstawie w/w ustawy m. in. zakaz dokonywania czynności zmieniających jego stan. Niezależnie od tej czynności mającej charakter czysto administracyjny, zachodzi często

potrzeba wykonania konserwacji.

Dotyczy to najczęściej drzew pomnikowych, których ochrona wymaga niejednokrotnie zabezpieczenia przed szkodliwymi zjawiskami powstającymi wskutek procesu starzenia się, bądź polegającymi na niszczeniu drewna pod wpływem grzybów, bądź szkodników owadów lub czynników atmosferycznych itp. Zabiegi konserwacyjne mają na celu przedłużenie wieku drzew i zachowanie ich zewnętrznych cech.

Na terenie działania Oddziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa LUW w Białej Podlaskiej w I półroczu roku 2000 jest zarejestrowanych 376 obiektów pomnikowych.

Większość drzew pomnikowych położonych jest na terenie lasów państwowych oraz w zabytkowych parkach, pojedyncze okazy rosną na prywatnych posesjach, przy drogach publicznych oraz przy obiektach sakralnych.

Największą liczbę pomników ustanowiono dotychczas w gminie: Rokitno /41/, Biała Podlaska /35/, Drelów /30/, Janów Podlaski /29/, Leśna Podlaska /26/. Tylko w gminie Ulan Majorat nie ma żadnego pomnika przyrody. W pozostałych gminach znajduje się od 1 do 19 pomników przyrody.

Do najciekawszych na terenie Południowego Podlasia należy zaliczyć:

4 dęby szypułkowe rosnące wokół klasztoru OO. Paulinów w Leśnej Podlaskiej, ponad 300-letni dąb szypułkowy tzw. Dąb Miłości rosnący w uroczysku

Kołowierz k/ Leśnej Podlaskiej; dąb szypułkowy o obwodzie 480 cm rosnący przy plebanii Św. Mikołaja w Międzyrzecu Podlaskim posadzony, jak mówi przekaz, w roku uchwalenia Konstytucji 3 Maja, dąb szypułkowy o obwodzie 570 cm rosnący na starej resztówce w Kuczukówce k/ Zalesia, ponad 40 dębów szypułkowych rosnących na pastwiskach i łąkach wokół klasztoru prawosławnego w Jablecznej; dąb szypułkowy o obwodzie 620 cm rosnący w pobliżu stawów rybnych w Cieleśnicy; jesion wyniosły o obwodzie 515 cm rosnący w pobliżu Kanału Wieprz - Krzna w Jabłoni, Aleja Lipowa złożona z ponad 100 lip drobnolistnych w Milanowie; Aleja Lipowa złożona ze 162 lip drobnolistnych rosnąca w Ludwinowie k/ Leśnej Podlaskiej; głaz narzutowy o obwodzie 11,5 m zlokalizowany na działce rolnej w m. Tulilów k/Międzyrzec Podlaskiego; granit różowy o obwodzie 12 m zlokalizowany w uroczysku Dębina Hałasowska również k/Międzyrzec Podlaskiego.

W maju br. Wojewoda Lubelski podpisał rozporządzenie o ustanowieniu kolejnych 16 drzew pomnikowych na terenie powiatów: bialskiego, radzyńskiego i parczewskiego. Sukcesywnie każdego roku poddaje się zabiegom konserwacyjnym kilkanaście najbardziej wymagających takich prac drzew. Obecnie trwają prace przy zabiegach pielęgnacyjnych i konserwacyjnych szpaleru lipowego złożonego z 16 lip drobnolistnych na terenie Kalwarii Kodeńskiej.

Dosyć pokaźna liczba utworzonych dotąd pomników przyrody świadczy o bogactwie przyrody Południowego Podlasia. Wiele jest jeszcze cennych tworów przyrody zarówno żywej jak i nieożywionej, które czekają na właściwą opiekę. ■■■

Janusz Szostakiewicz
 Kierownik Oddziału
 Ochrony Środowiska i Rolnictwa

Traktat Amsterdamski podpisany na szczycie Rady Europejskiej w dniach 16-17 czerwca 1997 r. otworzył państwom kandydującym dalszą drogę do negocjacji.

Drogę do negocjacji otworzył nam podpisany w 1991 r. Układ Europejski. Wszedł w życie w 1994 r., a jego część handlowa w 1992 r. Głównie dotyczyła artykułów przemysłowych na które zostały zniesione częściowo cła, nastąpiła też częściowa liberalizacja w handlu artykułami rolnymi i spożywczymi.

Kolejnym krokiem w przygotowaniu procesu akcesyjnego było przyjęcie przez Radę Ministrów RP w 1997 r. Narodowej Strategii Integracji. Dokument systematyzuje dotychczasowe przedsięwzięcia integracyjne i określa zadania dostosowawcze w okresie bezpośrednio poprzedzającym członkostwo. W tym roku też Rada Ministrów RP przyjęła Harmonogram Działań Narodowej Strategii Integracji, który określił podstawowe zadania oraz terminy realizacji tych zadań.

Traktat Amsterdamski podpisany na szczycie Rady Europejskiej w dniach 16-17 czerwca 1997 r. otworzył państwom kandydującym dalszą drogę do negocjacji.

Rozpoczęły się 31 marca 1998 r. Przebiegają one w dwóch etapach. Pierwszy obejmuje przegląd ustawodawstwa państw kandydujących pod kątem jego zgodności z dorobkiem prawnym Wspólnot Europejskich. Rozpoczął się w Brukseli i był realizowany na płaszczyźnie wielostronnej i dwustronnej w dwudziestu dziewięciu z trzydziestu jeden obszarów negocjacyjnych.

W drugiej fazie negocjacji, w oparciu o przeprowadzony przegląd, państwa kandydujące przygotowują swoje stanowiska

Zrozumieć negocjacje

negocjacyjne w poszczególnych obszarach i przedkładają je Unii Europejskiej. Negocjacje odbywają się w drodze spotkań wyjaśniających i eksperckich oraz pisemnej wymiany informacji i wyjaśnień (dotyczących problemów negocjacyjnych i interpelacji dorobku prawnego Wspólnot Europejskich oraz postępu kandydata w dostosowywaniu się do wymogów UE). Wynikiem tego jest zbliżenie stanowisk negocjacyjnych stron aż do uzyskania porozumienia.

Następny etap negocjacji to uzgodnienie treści Traktatu Akcesyjnego, w wyniku uzgodnień ostatnich, najtrudniejszych, kwestii zebranych w ostateczny pakiet negocjacyjny oraz zatwierdzenie wyników negocjacji akcesyjnych w postaci zapisów Traktatu Akcesyjnego.

Uwieńczeniem tego będzie ratyfikacja Traktatu Akcesyjnego przez Parlamenti Narodowe państw członkowskich UE, Parlament Europejski i Parlament RP oraz społeczeństwo polskie w **referendum**.

Po ratyfikacji Traktat Akcesyjny wchodzi w życie: **Państwo kandydujące staje się członkiem UE.**

Zaawansowanie negocjacji

Stanowisko przekazane stronie unijnej (na razie bez odpowiedzi):

- * swobodny przepływ osób,
- * kontrola finansowa,
- * wymiar sprawiedliwości i spraw

wewnętrznych,

- * polityka regionalna i koordynacja instrumentów strukturalnych,
- * finanse i budżet,
- * rolnictwo.

Stanowiska otwarte

- * kultura i polityka audiowizualna,
- * wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa,
- * prawo spółek,
- * unia celna,
- * swobodny przepływ towarów,
- * polityka konkurencji,
- * rybołówstwo,
- * energia,
- * polityka społeczna i zatrudnienia,
- * polityka transportowa,
- * swoboda świadczenia usług,
- * swobodny przepływ kapitału,
- * środowisko,
- * podatki.

Stanowiska tymczasowo zamknięte:

- * nauka i badania,
- * telekomunikacja i technologie informacyjne,
- * edukacja, kształcenie i młodzież,
- * polityka przemysłowa,
- * małe i średnie przedsiębiorstwa,
- * ochrona konsumentów i zdrowia,
- * statystyka,
- * stosunki zewnętrzne,
- * unia gospodarcza i walutowa.

Anna Mazurek

Wydawca: Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lublinie Oddział w Grabanowie

Adres Redakcji: WODR Oddział Grabanów 21-500 Biała Podlaska,

tel. (0 83) 343 37 92, 341 12 55, 341 12 47, fax 343 81 98

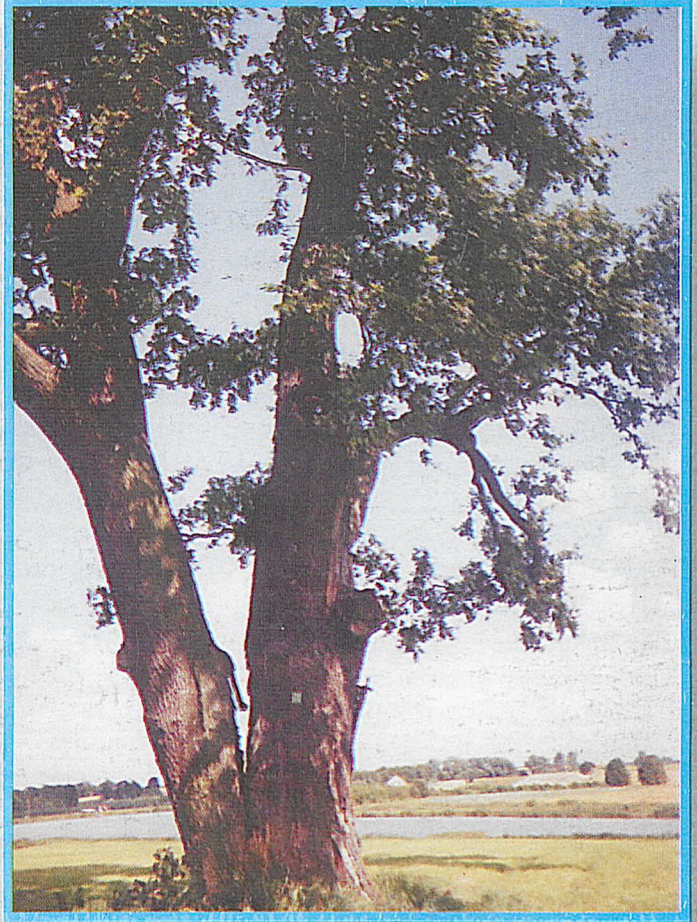
Red. nac. Marek Lewandowski. Skład komputerowy: Andrzej Mazur. Druk: Ireneusz Wagner zam. 9/00 nakł. 1100 egz.

Adresy i telefony Powiatowych Zespołów Doradztwa Rolniczego: Biała Podlaska ul. Żeromskiego 3 tel/fax 343 32 34, Łuków ul. Czerwonego Krzyża 4 tel/fax (0 25) 798 39 58, Parczew ul. Piwonii 50 tel/fax 354 24 74, Radzyń Podlaski ul. Dąbrowskiego 9 tel. fax 352 84 06, Wisznice ul. Warszawska 13 tel/fax 378 22 49

Pomniki przyrody południowego Podlasia

Buk pospolity w Styrzynie k/Białej Podlaskiej

Pomnikowy dąb szypułkowy przy stawach w Cieleśnicy

Głaz narzutowy w Tulilowie gm. Międzyrzec

Aleje lipowe w Milanowie